Түнхэнэй аймаг, Бичурын, Тарбагатайн, Прибайкальска, Кударын аймагай түрүү колхозууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргэбэ

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, МЕХАНИЗАТОРНУУД! Таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгые, үрэһэ хаалгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын түлөө тэмсэе

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 227 (8447) | 1957 оной сентябриин 25, среда | Сэн 20 мүнгэн

Комсомолшуудта туһалха хэрэгтэй

КПСС-эй XX съездын табиһан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлэн, республикымнай ажалшад, бүхы советскэ арадтаяа хамта угаа ехэ оролдолго гэшээлтэйгээр ажаллажа байна. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ бүри эршэдэнэ. Энэ мүрысөөндэ залуушуул эдэбхитэйгээр оролсонхой.

Советскэ арадай али бүхы патриотическа хэрэгүүдтэ залуушуулай ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь мэдээжэ. Ленинскэ комсомол партиин халаан болохоһоо гадна, коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ залуушуулые элсүүлэн эмхидхэхэ хэрэгтэнь партида туһалдаг гээшэ. Граждан, Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуу ехэ дайнуудай үедэ, социалистическэ байгуулалтын бүхы шатада ленинскэ комсомол Коммунистическэ партиин үнэн сэхэ туһалагшань байгаа, байнашье, саашадаашье байха. Советскэ залуушуулай Коммунистическэ союз парти болон арадайнгаа ямаршье бэрхэтэй даалгабаринуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэдэг юм.

Тиимэһээ партимнай комсомол тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго хододоо гаргажа байдаг. Партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд комсомольско комитедүүдэй болон эхин организацинуудай хүдэлмэрие хүтэлбэрилжэ, алдуу эндүүень хаһа саг соонь элирүүлжэ, заһуулжа байдаг, комсомолшууд болон залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ һаналаа табидаг, тэдэнэй үүсхэл эдэбхиие дэмжэдэг, культурна эрилтыень хангаха, физкультура, спорт дэлгэрүүлхэ мэтын бүхы хэрэгүүдтэ ханаадалсадаг байна бшуу. Энэ талаар партиин Улан-Удын Октябрьска райком, КПСС-эй Заиграйн айком болон бусад һайн жэшээ харуулжа, ВЛКСМ-эй районно комитедүүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ бага бэшэ анхарал табидаг, комсомолшууд, залуушуулай үүсхэлые дэмжэдэг, тэдэниие зүбөөр хүмүүжүүлхые оролдодог байна. Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци комсомольско эхин организациин хүдэлмэрие хододоо һонирхожо байдаг. Артелиин комсомольско организаци 50 гаран гэшүүдтэй юм. Эндэ союз доторой хүдэлмэри муу бэшээр табигданхай. Комсомол-залуушуулай һаалиин фермэ байгуулагдаа һэн. Олонхи комсомолшуудынь ажалдаа шалгаржа, залуушуулда жэшээ харуулдаг. Түрүү һаалишан Будаев болон бусад 8 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1000 һайса гаран литр һү һаагаа. Тарбагатайн аймагай «Рассвет» колхозой партийна организаци комсомольско организациин хүдэлмэрие хододоо хүтэлбэрилжэ, комсомолшууд, залуушуулай ажалай үүсхэл эдэбхиие дэмжэжэ байдаг. Һаяхан эндэ таряа тушаалгаар улаан ашаан эмхидхэгдээ. Энэ хүдэлмэридэ гол түлэб залуушуул хабаадажа, 34 автомашинаар сүүдхэ соо 1500 центнер таряа гүрэндэ тушаагаа. Иимэ жэшээнүүдые ондоо тээһээшье дурдажа болохо байна.

Зүгөөр, зарим партийна организацинууд комсомольско хүдэлмэри һайжаруулха, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табидаг, үүсхэл эдэбхииень дэмжэдэггүй байха юм. Тиимэһээ комсомольско организацинуудынь мууса хүдэлмэрилнэ. Суглаанууд хэдэн һара соо үнгэргэгдэнэгүй, ажалай журам эбдэхэ ябадал ушардаг байна. Жэшээлхэдэ, Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельдэ залуушуул олон юм. Эндэ ВЛКСМ-эй 30 гаран гэшүүдые бүридүүлдэг комсомольско организаци бии аад, мүртэй хүдэлмэри хэдэггүй. Комсомольско суглаан заримдаа 4—5 һара боложо үнгэргэгдэдэг. Комсомолшууд болон залуушуулай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар табигданхай. Лекци, элидхэл тон үсөөн хэгдэдэг. Комсомолшуудынь колхозойнгоо залуушуулда жэшээ харуулдаг үшөө болоодүй. Энээниие партийна эхин организацинь, тэрэнэй секретарь нүхэр Б. Ринчинов мэдэжэ байгаад, комсомольско организацияа хүтэлбэрилдэггүй, хүдэлмэриень һайжаруулха, залуушуулай үүсхэл эдэбхи дээшэлүүлхэ хэмжээ абадаггүй байхань гэмшэлтэй.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организациин хүдэлмэри тон хангалтагүй. Суглаан үсөөн үнгэргэгдэдэг. Тиихэдэ хэдэн һара соо гэшүүнэйнгээ түлбэри түлөөгүй хүнүүд бии. Тиигэбэшье колхозой партийна организаци ямаршье хэмжээ абанагүй. Иимэ баримтанууд мүн ондоо зарим газарнуудташье үзэгдэдэг байна.

Иимэ байдалые түргэнөөр усадхаха, комсомольско организацинуудые саг үргэлжэ хүтэлбэрилхэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ, үүсхэл эдэбхииень хүгжөөхэ гээшэ КПСС-эй айкомуудай, партийна эхин организацинуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ хадаа коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ республикын залуушуулые элсүүлэн эмхидхэхэ, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэ тэдэниие зоригжуулха арга нүхэсэл мүн болоно.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар поэт Д. Д. Хилтухиние шагнаха тухай

Түрэһэнһөө хойшо таби наһа хүсэһэнтэйнь, уранзохёолнуудые бэшэжэ эхилһээр хорин табан жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, поэт Данри Данилович Хилтухиниие Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. Гендунова.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. Островская.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан.
1957 оной сентябриин 19.

* * *

Таряа тушаалгаяа дүүргээбди

Б. ЗОНХОЕВ, КПСС-эй Түнхэнэй айкомой секретарь

Колхознигууд болон механизаторнуудай оролдолгын ашаар мүнөө жэл бараг һайн ургаса гараһан байна. XVII партсъездын, Хрущевой нэрэмжэтэ болон «Красный пахарь» колхозуудта шэниисын гектар бүриһөө дунда зэргээр 14 центнер ургаса абтана, зарим участогуудһаа бүришье дээшэ хуряагдана.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө аймагай колхозууд, МТС-үүд энэ жэлэй ургаса хуряалгада яһала бэлэдхэһэн байха юм. Нэн түрүүн комбайнуудһаа ороһон таряае һаадгүйгөөр сэбэрлэжэ, хатаажа абахын түлөө тарянай тоогууд заһабарилагдаа, тэндэхи цементлэгдэһэн талмай гурба дахин үргэдхэгдөө һэн.

Мүнөө жэлэй ургаса хуряалгада нилээд ехэ бэрхэшээл ушарһан, саг үргэлжэ хура бороон һаатуулһан, орооһо тарьян удаан эдеэшэһэн байна. Тиигэбэшье, түрүү **арга—амяарлан хуряалга** үргэнөөр хэрэглэжэ, тэрэ бэрхэшээлые гаталбабди. Аймагай колхозуудта 45 лафетнэ жатка хүдэлөө. Бүхы хуряагдаһан 7500 гектар **талмайн 5 мянганиинь лафетнэ жаткаар** хадагдаа. Лафетнэ жаткын машинистнуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Түнхэнэй МТС-эй **машинист Василий Бобков түрүүлжэ** ябана. Энэ машинист XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 319 гектар хадаад байнхай. Лафетнэ жаткыень мэргэжэл ехэтэй тракторист Михаил Софин шэрэһэн байха юм. «Красный пахарь», XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта Алексей Аносовой агрегат (трактористань Иван Сороковиков) һайнаар хүдэлнэ. Мүн Хэрэнэй МТС-эй комбайнер Дашунай Лобсонов «С-6» комбайнаараа **1220 центнер таряа сохёо.**

Комбайнуудһаа гараһан таряае сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри энэ жэлдэ илангаяа эмхитэйгээр ябуулагдаа. Нэн түрүүн амяарлан хуряагдаһан тарьян комбайнаар сэхэ хадагдаһанда орбол **7—10 процентээр шииг нойто багатай** байгаа. Тиимэһээ тоогууд дээрэ шииг багатай тарьян ороно.

Аймагай колхозуудта түхеэрэгдэһэн 34 тоог дээрэ ажал хүдэлмэри үдэр, һүнишье зогсоногүй. Тэндэ механизированнэ 34 сушилка хүдэлдэг. XVII партсъездын, Хрущевой, Сталинай, Калининай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай тоогууд дээрэхи хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагдаһан байха юм.

Тарьянай тоогууд дээрэхи хүдэлмэриие зүбөөр ябуулха хэрэгтэ политическэ эмхидхэгшэд ехэхэн үүргэ дүүргээ. Партиин айкомой бюро энэ жэлэй ургаса хуряалгын үедэ тоогууд дээрэ хүдэлхыень **политическэ 34 эмхидхэгшэдые баталһан** юм. Хуряалгын эхилхэһээ урид XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ тэдэнэртэй хоёр үдэрэй семинар үнгэргэгдөө һэн.

Политическэ эмхидхэгшэд бүхыдөө һайнаар хүдэлжэ байна. Калининай нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ Хэрэнэй дунда һургуулиин багша нүхэр Егодуров политическэ эмхидхэгшээр томилогдоһон юм. Нүхэр Егодуров тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулдаг, социалистическэ мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргадаг, хүдэлмэришэдые эдеэ хоолоор хангаха тушаа хэмжээ абадаг, харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлые эмхидхэдэг юм.

Имагтал политическэ эмхидхэгшэдэй оролдолгоор мүнөө жэл тарьянай тоог **дээрэхи хүдэлмэри түхэреэн сүүдхэ соо ябуулагдажа**, гүрэндэ таряа тушааха түсэб амжалтатайгаар дүүрэһэн байна.

Аймагай колхозууд **сентябриин 22-то гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө сүм дүүргэжэ,** гүрэнэй амбаарта 150 мянган пүүд таряа тушаатаа. Мүнөө үедэ колхозуунай таряа түсэбһөө гадуур тушаажа байнхай.

Гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө аймаг дотороо эгээн түрүүлэн Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Кырмыгенов, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Неугодников) дүүргээ. Энэ колхоз мүнөө үедэ түсэбһөө гадуур 800 центнер тушаагаад, эдэ үдэрнүүдтэ үшөө 800 гаран центнер тушааха юм.

Колхозуудай, МТС-үүдэй партийна эхин организацинууд ургаса хуряалга болон гүрэндэ таряа тушаалга дээрэ социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулна. Түнхэнэй МТС-эй харьяата колхозуудта комбайнернууд болон лафетнэ жаткын машинистнуудай мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдажа, нормоёо үлүүлэн дүүргэгшэдтэ дамжуулгын улаан вымпел мүнгэн шантайгаар барюулагдадаг. Колхозуудай тоогууд дээрэһээ бэлэдхэлэй пункт хүрэтэр 120 километр газарта таряа зөөжэ байһан зуу гаран шофёрнуудай дунда мүрысөөн бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрээ. **Шофёрнуудай мүрысөөнэй дүн** үдэр бүри гаргагдана. Калининай, XVII партсъездын, Хрущевой нэрэмжэтэ, «Красный пахарь», «Победа», колхозуудта сүүдхэ соо гүрэндэ тушааһан **тарянайнь тоо томоор бэшэгдэжэ, колхозой центртэ орохо гол харгын үүдэн дээрэ үдэр бүри үлгэгдэдэг.** Энэнь угаа ехэ нүлөөтэй байна.

Таряа тушаалгада Калининай нэрэмжэтэ колхозой шофёр нүхэр Зайганов сүүдхэдээ гурба дахин эрьесэхэнэ, хэдэн удаа нэгэдэхи шанда хүртэһэн байна. Мүн тэрээндэ партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамота барюулагдаа. Иимэ грамотаар арба гаран түрүү шофёрнууд шагнагдаа.

Ургаса хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалга дээрэ багшанарай институдай 420 студентнэр угаа ехэ туһаламжа хүргөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй дундаһаа Калининай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ байһан физико-техническэ факультедэй 26 студентнэр, багша нүхэр Зинковскаягай хүтэлбэри доро илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Партиин айком болон аймгүйсэдком тэдэнэрые Хүндэлэлэй грамотаар шагнажа, нэгэ үдэрөөр «Аршан» курорт дээрэ амаруулһан байна.

Мүнөө үедэ аймагай колхозууд гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа тушаахынгаа хажуугаар үрэһэ хүрэнгээ хаажа байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгые аймагаараа дүүргэжэ, октябриин нэгэн хүрэтэр гүрэнтээ хүдөө ажахын гол продуктнуудаар сүм тоосохобди.

Бункер дүүрэн тарятай, байжа байһан комбайн

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ энэ жэлдэ яһала һайн ургаса ургаа. Энэ таряае хаһа саг соонь, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тула колхоз бүхы хүсэеэ элсүүлхэ ёһотой байһаниинь элитэ. Гэбэшье, колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ А. А. Сюсин хуряалгын эхилхэһээ хойшо колхознигууд ба механизаторнуудай ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ шадангүй, таряа хуряалгые унжагайруулһаар. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор энэ колхоз тарянайнгаа хахадыеншье хуряагаагүй, гүрэндэ таряа тушааха даалгабаряа арайхан гэжэ 35 процент дүүргэһэн байха юм. Тиин мүнөө хагсуу үеын ерээдшье байхада хуряалга нөөхил нобшо удаанаар ябуулагдаһан зандаа.

Жэшээлхэдэ, тарьян ажалай 2-дохи бригадада (бригадирынь В. Г. Никонов) ажал тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ бригадын полинууд дээрэ Кабанскын аймагай Тимлюйскэ МТС-эй 6-дахи тракторна бригадын 5 комбайн хүдэлмэрилнэ.

—Манай бригадын комбайнууд барандаа шэнэ юм. Энэ механизмые һайнаар ашаглаа һаа хуряалгаяа богонихон болзор соо дүүргэжэ шадаха байгаабди, — гэжэ тракторна бригадын бригадир И. Ф. Черных хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье, таряа зөөхэ, амһарталха хүнүүдые колхозой хаһа саг соонь үгэдэггүй дээрэһээ комбайнууд зогсожо, үнэтэ саг гээгдэнэ. Колхозой правлени механизаторнуудые байха байраар, халуун эдеэгээр хангахын тула ямаршье юумэ хэнэгүй. Механизаторнууд ажалһаа таһарангүй, поли дээрээ хооллохо аргагүйдэжэ, гэр гэртээ ошохо баатай болодог. Сентябриин 21-нэй үдэр комбайнер Коренев «Будон» гэжэ шэнэ участогтахи овёс хадахаяа эртэ үглөөгүүр ерээ һэн. Тэндэ ерэн гэхэдэнь колхозой 2-дохи бригадаһаа нэгэшье хүн ерээгүй, ядахын сагта бункер соохи тарягаа гаргаха амһарташье бэлэдхэгдээгүй байшоо бэлэй. Комбайнай ябахые хараад, колхознигууд ерэхэ аабзэ гээд, нүхэр Коренев тарягаа хадажа эхилбэ. Уданшьегүй комбайнай бункер дүүрэжэ, машинаяа зогсоохо баатай болоо һэн. Тиигэжэ «С—6» комбайн энэ үдэр нэгэшье гектар таряа хуряагаагүй.

Эдэ бүгэдэ шалтагаан дээрэһээ 6-дахи тракторна бригадын комбайнернууд таряа хуряалгын эхилхэһээ хойшо оройдоо 700-гаад гектар таряа хуряагаа. Гэхэтэй хамта, лафетнэ жаткаар хадагдаһан 517 гектарай миил 120 гектарынь суглуулагдан сохигдоод байха юм.

Мүнөө хүйтэн боложо, саг хүлеэхээ болёо. Тиимэһээ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалга дээрэ ажалай эмхидхэлые дары гуримшуулха ёһотой.

Е. Ринчинова.

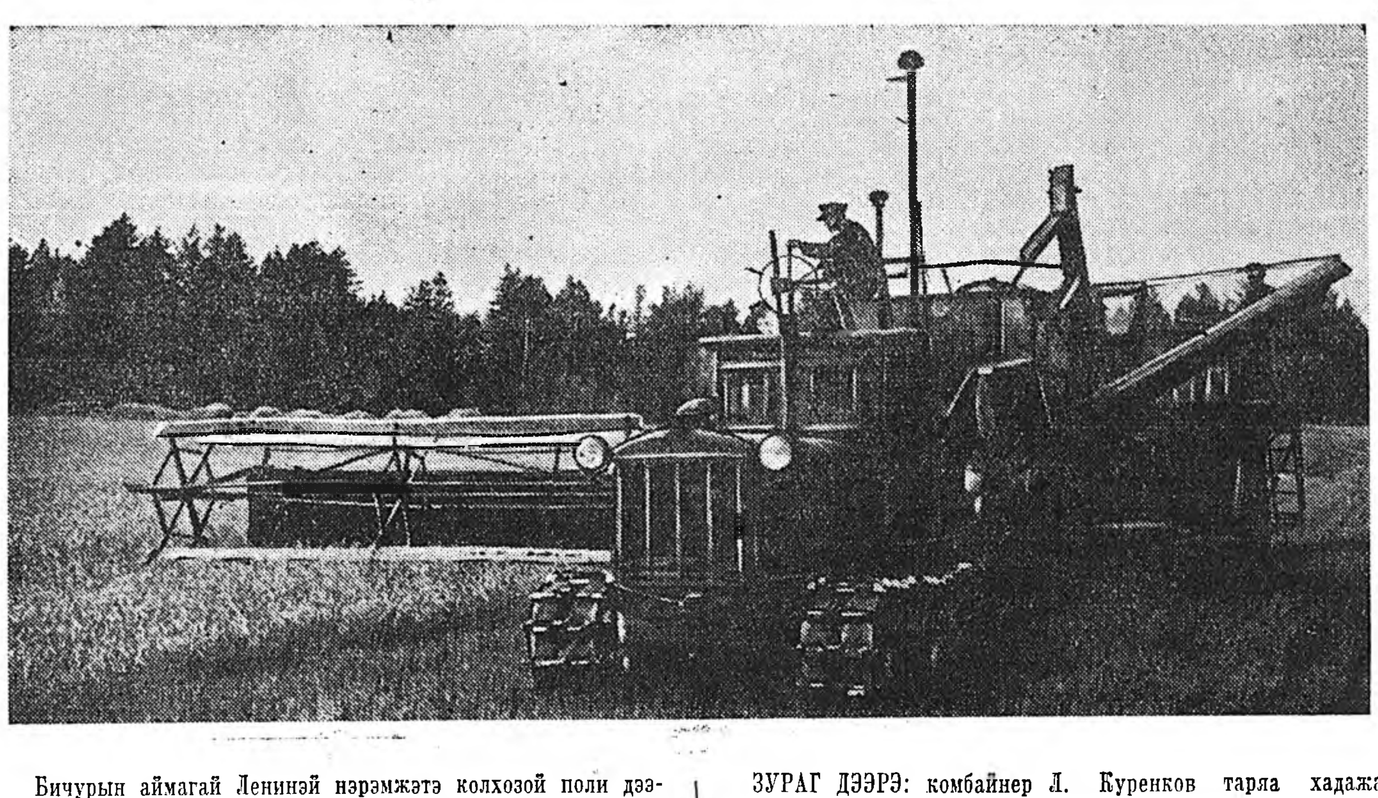

Бичурын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ Охин-Булагай МТС-эй комбайнер Липан Максимович Куренков «С-6» комбайнаар үдэр бүри даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Л. Куренков таряа хадажа ябана.

Л. Хайдуровай фото.

Шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар

Ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр, түргэнөөр хуряахын түлөө манай колхоздо амяарлан хуряалга үргэнөөр хэрэглэгдээ. Илангаяа манай бригадада энэ түрүү аргаар ехэ тарьян хуряагдаа. Тэрэнэйнгээ ашаар ургаса хуряалгые эршэмтэйгээр ябуулжа, колхозой правлениин, партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг абаһан байнабди.

Имагтал тарягаа түрүүн лафетнэ жаткаар хадажа, хэдэн үдэр валда хэбтүүлээд, удаань хуряахадамнай тоог дээрэ һайн шанартай, хуурай тарьян ороно. Тиимэһээ тоог дээрэхи хүдэлмэри хүнгэдхэгдэжэ, гүрэндэ тушааха түсэб урагшатайгаар дүүрэжэ, мүнөө түсэбһөө гадуур тарьян тушаагдана.

Хуряалгада саг соонь ороһон хадаа эртынгээ орооһото культурануудые түргэн болзорто хадажа дүүргээ һэмли. 1353 гектарһаа 12000 центнер тарьян абтаа.

Манай бригадада Настя, Василий, Антонина Сафоновтан, Анна Логовская, Сара Борисова гэгшэд оролдосотойгоор ажалладаг.

Мүн бидэнэр ерэхэ жэлэйнгээ хабарай тарилгада бэлэдхэжэ, үрэһэ хүрэнгээ хаажа байнхайбди. Гадна, пар хахалха түсэб гүйсэд дүүрэнхэй

Р. Новокрещенных, Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комплексно бригадын бригадир.

Үгэдөө хүрэхэнь лабтай

Сэлэнгын МТС-эй харьяата Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо дүршэлтэй комбайнер Максим Цыбикжапов лафетнэ жаткаар таряа хадана. Үдэрэйнгөө нормые тэрэ 150-һаа 211 процент хүрэтэр дүүргэжэ, халаандаа 18 гектарай орондо 38 гектар хүрэтэр хадана. Таряа хуряалгада ороходоо 500 гектар амяарлан хадаха гэжэ уялга абаһан аад, мүнөө 300-гаад гектарынь хадаад байна.

Абаһан уялгаяа хаһа саг соогоо дүүргэхэнь найдамтай.

П. Ангаров.

Иигэжэ болохогүй

Мухаршэбэрэй аймагай зарим колхозууд таряа хуряалтын, хатаалгын хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой Зандин гэжэ газарта 250 гектар шэниисэ үни эдеэшэшоод, мүнөө унажа эхилээ.

«Искра» колхоздо 1000 гектар орооһо тарьян амяарлан хуряагдаһан юм. Теэд зарим полидонь хадагдаһан тарьян 10—12 үдэрэй туршада суглуулагдангүй хэбтэһэнһээ боложо. дороһоон гутажа, ургажа эхилээ. Подборщигуудтай 8 комбайн эндэ хүдэлдэг нэрэтэй аад, ходо эбдэржэ, олон үдэр һаатана. Һүүлэй гурбан үдэрэй туршада эдэ подборщигууд оройдоол 50 гектарай таряа суглуулан сохёо. Таряа хуряалгые ехээр нобшоруулһан дээрэһээнь Булганинай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Сибиданов, агрономынь нүхэр Дамбаев) колхоздо мүн лэ тарьян айран унажа эхилээ. Ехэ Хүнды гэжэ газарта нэгэ подборщик табигдаһан байна. Зүгөөр сохигдоһон таряа шэрэхэ хүдэлмэринь муугаар эмхидхэгдэһэнһээ удаан һаатаха, тарягаа газарта адхаха баатай болоно. Тиигэжэ тус подборщигто ажалладаг комбайнер нүхэр Красиков 7 бункер таряа газарта адхаа. Гэхэтэй хамта колхознигуудынь таряа хуряалтада ябалсахын орондо өөрынгөө ажал хэжэ байна бшуу.

Мүн «Победа» колхоздо иимэрхүү ушар үзэгдэнэ. Тэндэ 5 подборщик таряа суглуулан сохино. Теэд комбайнһаа таряа шэрэлгэ тон муугаар эмхидхэгдэнэ, һаяшаг, нэгэ үдэртэ комбайнуудһаа тарьян оройдоо шэрэгдэнгүй байшоо. Комбайнернууд Александр Полянский, Григорий Варфоломеев гэгшэд 150 центнер намарай хара таряа поли дээрэ адхаха баатай болоо һэн.

Зарим колхозуудта таряа хатааха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. «Путь Ленина» колхоздо таряа хатаадаг машинань эбдэржэ, биратай юумэ хэнэгүй. Ехэ тоог дээрэнь мүнөө 500 центнер тарьян сугларшоод, хатаагдаадүй байһаар. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үрэһэ хүрэнгэ болгогдохо 400 центнер тухай тарьян хатаагдаагүй хэбтэһээр.

Таряа хуряалга, хатаалгада бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхахын тулада дээрэ хэлэгдэһэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ абаха ёһотой.

В. Горный.

„№ 293" түүхэтэ паровоз

Энэ зун нэгэ һонирхолтой бэлэг хилын саанаһаа Ленинградта орожо ерэһэн юм. 1917 ондо агууехэ Ленинэй ябаһан «паровоз № 293» манай хүршэ Финлянди бэлэглээ.

Мүнөө тэрэ паровоз городой зүүн хойто талын Лесной проспект Нейшлатска үйлсэ хоёрой бэлшэртэхи ногоон талмай дээрэ табигданхай. Паровозые үзэхэеэ үглөөнһөө үдэшэ болотор хүн зон олоороо суглардаг, ехэ һонирхон харадаг. Тус паровозые бишье харабаб. Тиигээд хараһан үзэһэн тухайдаа хөөрэхэ һанаатайб:

Багахан, хуушан түхэлэй хара паровоз урдамнай бии болоодхибо. «293» гэһэн номер холоһоо толорон харагдана. Өөдөө гараһан гурбан хоолой тендер дээрэнь байна. Тендерэйнь урда хажууда багахан хонхо үлгөөтэй. Анхан энэ паровозой түмэр харгыгаар ябадаг байха үедэ поездые байлгахын тула хуугайлуулхаһаа гадна, хонхо дуу гаргадаг һэн гэдэг. Тэрэ сагай хонхо мүнөө зангаараа бии. 1917 оной үетэй жэшэбэл, паровозой түхэлдэ нэгэ багахан хубилалта хэгдэһэн байна. Тендер дээрэһээ гараһан гурбан хоолойн нэгэнинь революциин үедэ ехэ воронхын түхэлтэй байһан юм. Харин мүнөө тэрэ хоолойнь үндэр, сэхэ болгогдонхой. Кабинынь түхэл нэгэ бага хубилгагдаа.

Паровозой нэгэ хажуудахи зэд хабтагай дээрэ иимэ үгэнүүд бэшээтэй:

«Хатуу, шанга сагта энэ паровоздо һуужа, Финляндиин газар дээгүүр В. И. Ленинэй ябаһанай дурасхаал болгон, тус паровозые Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай правительствода Финляндиин правительство бэлэглэбэ. 13.6.57 он».

Энэ бэлэг—293-дахи номерой паровоз советскэ хүнүүдтэ тон хүндэтэй, түүхэтэ зүйл болоно. Тиимэһээ, манай арад энэ бэлэгые ехэ баяртайгаар хүлеэн абаһан байна.

Октябриин революциин үнгэрһэн хойно, 1918—1919 онуудта энэ паровоз заһабарида ороһон юм. Тиигээд 1924 ондо финскэ түхэлэй локомотивуудые Финляндида үгэлгын үеэр тэрэ паровоз үгтэшэһэн байгаа. Хожомынь «№ 293» паровозые бэдэрэлгэнэй болоходо, хилын саана бии гэжэ мэдэгдээ бэлэй. Гэбэшье, тэрэниие бусааха саг болоодүй байһан юм. Харин 1957 ондо Н. С. Хрущев, Н. А. Булганинай Финляндида айлшаар ошоходонь, финскэ засагаархид энэ түүхэтэ паровозые Советскэ Союзда бэлэг болгон бусаагаа.

...1917 оной август һара. В. И. Ленин Разливтахи үбһэн отог соо хоргодожо байба. Теэд тэндэ байхын аргагүй, аюултай боложо, августын һүүл багта Владимир Ильич Финлянди ошохо баатай болоо һэн. Владимир Ильич шэб харанхы һүни ЦК-гэй түлөөлэгшэдтэ (Шатман, Рахья) үдэшүүлэн, Удельнэ станци хүрэтэр поездоор ошоод, тэндэһээ «№ 293» паровозой кочегар боложо, хойто зүг шэглэн дабшаһан байна. Энэ паровоздо Гуго Ялава машинистаар ажалладаг байһан юм. Ильичые Ялкала (мүнөөнэй Ильичево) тосхон абаашахыень большевигүүдэй парти нүхэр Г. Ялавада даалгаһан байгаа. Энэ даалгабариие нүхэр Ялава угаа бэрхээр дүүргээ.

Владимир Ильич тэрэ паровозоор карельскэ хоолойдохи тосхон ерээд, большевик Парвиайнснайда һарын турша соо байһан юм. Сентябриин хорёодоор , саашаа — Финлянди ошоод, хожомынь 1917 оной октябриин эхеэр «№ 293» паровозоор һөөргөө Питер бусажа ерэһэн байгаа.

Иигэжэ «№ 293» паровоз гайхамшаг үүргэ дүүргэһэн түүхэтэй. Мүнөө тэрэ паровоз крейсер «Аврора», Ленинэй броневик мэтээр социалистическэ революциин түүхэдэ оронхой.

Ш. Чимитдоржиев.

Ленинград.

Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ

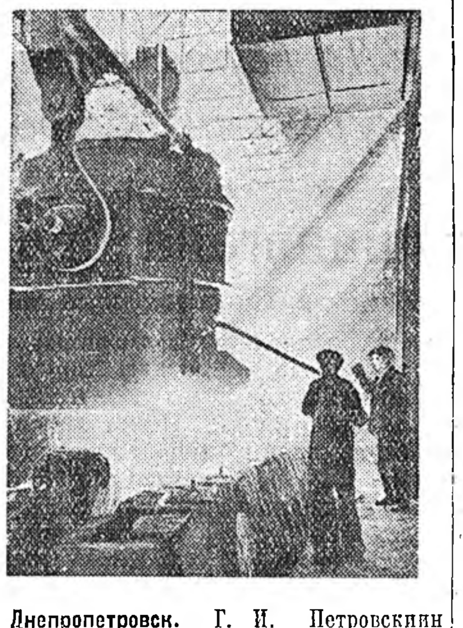

Днепропетровск. Г. И. Петровскиин нэрэмжэтэ металлургическа заводой (урданай Брянска завод) байгуулагдаһаар энэ жэлдэ 70 жэл гүйсэбэ. Энэ завод Украинын урда зүгтэ байдаг эгээл үнинэй металлургическа предприятинуудай нэгэнинь юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой мартеновскэ цех соо.

ТАСС-эй фотохроника.

Түрүү цех

Улан-Удын паровозо-вагонно заводой вагон хабсаралгын цехын коллектив Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тула сентябрь, октябрь һарануудта пассажирска хоёр вагон түсэбһөө гадуур заһабарилха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байгаа.

Энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула вагон, паровоз хабсардаг цехынхид хоорондоо мүрысөө эмхидхэһэн юм. Сентябрь һарын түрүүшын хорин хоногой туршада вагон хабсардаг цехынхид мүрысөөндөө илажа, түрүү һуурида гараба. Эдэнэр энэ хугасаа соо гурбан пассажирска вагон заһабарилаа.

Мүрысэгшэдэй дунда шэрдэлгын бригаданууд (бригадирнуудынь нүхэд Савельева, Фурцева), уран дархашуулай бригаданууд (бригадирнуудынь нүхэд Овчинников, Думнов) түрүү һуурида гаранхай. Эдэнэр үдэр бүриингөө даабариие 150—200 процент хүрэтэр, һайн шанартайгаар дүүргэнэ.

Цехын хүдэлмэришэд бүхэн Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын түлөө эрмэлзэнэ.

С. Черненко.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

Улан-Удын модоной заводой модо болбосоруулдаг цех Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн үдэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтажа байна. Цехын хүдэлмэришэд сентябриин 20-ной мэдээгээр модо болбосоруулха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 2600 кубометр модон ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Өөһэдынгөө арга боломжонуудые тоolожо үзөөд, тус цехынхид байгша оной дүүрэтэр 3500 кубометр модо болбосоруулха гэһэн шэнэ уялга абаад, ажаллажа байнхай.

Мүрысөөнэй түрүүшүүл—комсомолшууд Геннадий Беломестных, Ксения ба Надежда Петроватан, Галина Евдокимова болон бусад үдэр бүриингөө даалгабариие 150—160 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

Мүнөө цехын хүдэлмэришэн бүхэн абаһан уялгаяа болзор соонь дүүргэхын түлөө оролдоно.

Д. Аюшеев.

Ажалаа һайн шанартайгаар хэнэ

Бүгэдэарадай һайндэр болотор богонихон саг үлэбэ. Энэ түүхэтэ һайндэрые ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтахын тула республикымнай фабриканууд ба заводуудта үдэр үнгэрхэ тудам хүдэлмэриин эршэ шангадана.

Дээдэ Онгостойн хирпиисын заводой хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 7-до дүүргэхэ уялга абаһан юм. Заводой хүдэлмэришэд энэ уялгаяа дүүргэжэ байнхай. Тэдэнэр ерэхэ жэлэй түсэбөөр миллион хахад блогуудые хэжэ, республикын предприятинуудта эльгээнхэй. Тиихэдэ жэлэйнь түсэб арбаад хоногһоо дүүргэгдэхэнь. Заводой түрүүшүүл—залуу мастер нүхэр Троицкиин хүтэлбэрилдэг халаан үдэр бүриингөө даалгабариие шанар һайнтайгаар үлүүлэн дүүргэнэ. Мүн хүдэлмэришэд Колмаков, Назарук болон бусад ажалай түрүүшүүл болонхой.

Иигэжэ заводой хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула унаһан малгайгаа абангүйгөөр ажаллажа байна.

Н. Зайцев.

Республикын колхозууд болон совхозуудта һү һаалгын ябаса тухай

1957 оной сентябриин 20-ной мэдээн

Аймагууд	8 һара 20 хоног соо һаагдаһан һүн: Абаһан уялганuудай дүүргэлтэ (процентээр)	8 һара 20 хоног соо һаагдаһан һүн: 1956 оной энэ үеынхиһөө дээшэлһэниинь (процентээр)	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (килограммаар): 8 һара 20 хоног соо	Тэрэ тоодо сентябриин хоёрдохи 10 хоног соо	1956 оной сентябриин хоёрдохи 10 хоног соо	1957 оной сентябриин 1-дэхи 10 хоног соо
Б.-Кударын	79,9	29,4	1129,1	42,3	39,9	46,8
Баргажанай	85,4	69,8	881,2	36,9	25,0	42,3
Бичурын	86,4	68,5	1190,1	43,9	41,4	49,2
Зэдын	76,3	30,2	1175,8	42,7	40,7	48,1
Яруунын	92,3	40,3	1113,1	40,2	35,7	40,9
Заиграйн	70,9	40,1	1081,6	35,3	36,1	42,3
Закаменай	69,5	9,5	554,4	27,3	18,6	27,1
Иволгын	73,9	39,4	1116,7	37,2	31,0	42,5
Кабанскын	87,2	26,8	1190,3	45,2	44,7	49,1
Хэжэнгын	90,0	22,1	852,4	30,2	30,8	38,2
Кударын	87,1	38,1	1188,0	43,3	40,5	45,7
Курумканай	88,1	48,3	903,7	37,3	34,2	39,4
Кяхтын	93,4	60,44	1307,9	49,0	37,1	55,9
Мухаршэбэрэй	100,9	55,1	1065,3	39,2	34,9	45,1
Прибайкальска	81,0	23,5	1473,1	56,5	53,8	60,6
Сэлэнгын	78,9	42,9	1270,7	46,8	40,0	49,9
Тарбагатайн	85,3	58,5	1277,8	32,2	32,7	38,6
Ториин	90,0	44,9	776,2	27,4	25,1	34,8
Түнхэнэй	78,9	9,7	898,8	31,0	31,1	35,8
Хориин	89,2	29,8	1064,1	35,6	32,2	40,5
СОВХОЗУУД:						
Бичурын	—	—	1557	69	—	78
Боргойн	—	—	1312	68	—	78
Яруунын	—	—	1201	25	—	24
Кяхтын	—	—	1516	49	—	57
Сэлэнгын	—	—	1022	31	—	42
Хориин	—	—	817	26	—	36
«Эрдэм»	—	—	1358	38	—	54

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Артелиингээ ниитын ажахые бэхижүүлхын түлөө парторганизациимнай тэмсэл

I. Ажалаймнай үрэ дүн

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци партийно-политическэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэжэ, артелиингээ ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ зарим тэды амжалта туйлаа. Тус парторганизациин хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай, тэрэнэй секретарь нүхэр Г. Дамбаевай хэдэн статья толилхомнай.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын уряае Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Манай артелиин колхознигууд хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо, өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, 1957 ондо 18000 толгой, тэрэ тоодо 7500 эхэ хонитой, 1960 ондо 34000 толгой, тэрэ тоодо 9600 эхэ хонитой болохо, хонин бүриһөө дунда зэргээр 1957 ондо 2,7 килограмм, 1960 ондо 3,2 килограмм нооһо хайшалжа абаха, 1960 ондо дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һаажа, һү һаалгые 2,9 дахин дээшэлүүлхэ, 1957 ондо 2800 центнер, 1960 ондо 6500 центнер мяха абадаг болохо социалистическэ уялга абаа һэн.

Манай колхознигууд, парторганизациимнай бүхы коммунистнууд малай тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохо гээшэ мал ажалай продукт элбэг дэлбэгээр абаха гол эшэ үндэһэн болоно гэжэ һайн ойлгоно. Мүн байрын гэрнүүдые, малай байра, культурно-ажаһуудалай барилганuудые бодхохо талаар уялганuудые колхознигууднай абанхай. Манай колхознигууд абаһан уялганuудаа дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, мүнөө зарим амжалта туйлаа.

1957 ондо 526000 литр һү һааха байһан аад, сентябриин I хүрэтэр 562200 литр һаажа, түсэбөө 106,8 процент, 381,5 центнер нооһо хайшалха аад, 414 центнер абажа, түсэбөө 114 процент дүүргээбди. Сентябриин нэгэ хүрэтэр 996 центнер мяха тушаажа, түсэбөө 45,5 процент дүүргэһэн байнабди. Тиихэдэ мяха тушааха хахад жэлэй түсэб 129 процент дүүргэгдээ. Мүнөө 400 толгой эбэртэ бодо мал, 1000 толгой хонин, 100 толгой гахай адуулжа ба шахажа таргалуулагдана.

Мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө КПСС-эй айкомой, аймагай Советэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг колхознай абанхай. Тиихэдэ малай тоо толгой олон болгохо, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ 100 эхэ мал бүриһөө түл абалга ехэ удхашанартай. Жэшээнь, 1957 ондо 100 эхэ мал бүриһөө 83 тугал, 84 хурьган, 82 унаган абтаа. Гадна, зундаа ороондо оруулагдаһан эхэ хонидһоо 260 шахуу хурьган декабрь һарада абтаха.

Манай колхозой ажахын гол шухала һалбари хонин ажал юм. Тиимэһээ колхозой правлени, партийна организаци хони үсхэбэрилгэдэ ехэ анхарал табина. Хониной үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри хэгдэнэ. Хонидоо, нооһонойнь шанар хараадаа абан, бүлэг бүлэгөөр илгаха хүдэлмэри 1957 ондо дүүргээбди. Һүүлэй жэлнүүдтэ хонидоо бултыень искусственна аргаар ороондо оруулнабди. Тиихэдээ ехэ нооһо үгэдэг һайн үүлтэрэй хусануудай үрэ хэрэглэдэг байнабди. Үүлтэр һайжаруулха талаар хэгдэһэн хүдэлмэриһөө һайн үрэ гарана гэжэ тэмдэглэхээр байна. Жэшээлхэдэ, нарин, нарибтар нооһотой хонидой тоо бүхы һүрэг соомнай 1956 ондо 58 процент болодог байгаа һаа, 1957 ондо 73 процент болоо. Манай колхоз хонин ажалһаа ехэ олзо оруулна. Жэшээлхэдэ, 1957 оной эхинһээ хойшо колхознай бүхы дээрээ 2.096.465 түхэриг олзо оруулаа. Тэрэнэй 1.163.832 түхэригынь хонин ажалһаа абтаа. Тиихэдэ бүхы дээрэ гаргашалагдаһан ажалта үдэрэй 23 процентнь хони үсхэбэрилгэдэ гараһан байна. Хони үсхэбэрилгын олзотой байһые иимэ баримта гэршэлжэ үгэнэ. 1956 ондо нэгэ хонишон 12 мянган түхэриг олзо колхоздо оруулаа һаань, нэгэ үнеэшэн 7 мянган түхэригэй олзо оруулаа.

Мал ажалай ашаг шэмын зарим зэргээр дээшэлжэ байһые иимэ жэшээ гэршэлнэ. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 1953 ондо 6 центнер мяхан, 13,7 центнер һүн, 0,5 центнер нооһон абтаһан байгаа һаа, 1956 ондо 10,8 центнер мяхан, 22,36 центнер һүн, 1,38 центнер нооһон абтаа.

Мал ажалай ашаг шэмын нэмэхэтэй хамта, ажалай бүтээсэ дээшэлнэ. Жэшээнь, 1955 ондо нэгэ центнер нооһондо 193 ажалта үдэр, центнер һүндэ 9,8, центнер мяханда 39,3 ажалта үдэр гаргашалагдаа һаа, 1956 ондо центнер нооһондо 134, һүндэ — 7,6, мяханда — 29 ажалта үдэр гаргашалагдаа. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тон шухала зорилго колхозой правлени, партийна организациин үмэнэ табигдана. Ажалай бүтээсын дээшэлэлгэ колхознигуудай эдэбхи хэшээлһээ, ушар ёһо мэдэлгэһээ, мүн ажал зүбөөр эмх[...] хэлгэһээ дулд[...] даха байһаниинь мэдээжэ. Т[...] партийна организациин үүсхэл[...] манай колхоздо комплексно бриг[...] данууд эмхидхэгдэжэ, ажахын то[...] соондо оруулагдаа.

Эдэ бригаданuудта бүхы шуха[...] юумэ даалгажа үгтэнхэй. Жэшэ[...] хэдэ, нүхэр Будаевай даажа ба[...] даг Харганын хоёрдохи комплекс[...] бригада ажал хэжэ шадаха 1[...] колхознигуудтай. Оробһото ку[...] турануудай 1990 гектар, тэжээл[...] культурануудай 425 гектар тари[...] га, 10570 толгой хонин, 396 адуу[...] 307 шубуун, 50 толгой гахай э[...] бригадада даалгажа үгтэнхэй. Ти[...] хэдэ энэ бригада жэлдээ 5[...] мянган ажалта үдэр, 102 мянга[...] түхэриг мүнгэ гаргашалха ю[...] Тиин түсэб даалгабариингаа ёһо[...] 14479 центнер ороoһо, 3500 центне[...] кукуруза, 3800 центнер зелёнк[...] 700 центнер мяха, 200 центнер но[...] һо, 38 мянган үндэгэ абаха ёһото[...]

Колхознигуудай ажалай түлөө[...] һэн ямар гуримаар үгтэхэб?

Продукци абаха түсэб, даалга[...] бараа хэр зэргээр дүүргэһэнэй[...] жэшээгээр колхознигуудай ажа[...] түлэгдэхэ. Хэрбээ бригада түсэбөө[...] хараалагдаһанһаа үсөөн ажал[...] үдэр, мүнгэ зөөри гаргашалаад, х[...] риин продукци абаха түсэбөө үлүү[...] лэн дүүргээ һаа ехэ түлөөһэ абаһ[...] юм. Хэрбээ бүхы колхозой дун[...] зэргын хэмжээнһээ бага продукц[...] абаа һаа доогошогуур түлөөһэ аб[...] ха болоно.

Бригаданuудай абаһан бүхы про[...] дукци гүрэнэй худалдан абалг[...] сэнгээр, мүнгэн дээрэ оруулжа то[...] логдохо байна. Үйлэдбэриин хэр[...] сэлдэ түсэбөөр хараалагдаһанһа[...] мүнгэ ехээр гаргашалаа һаань, т[...] рэнь олоһон бүхы олзоһоонь дара[...] даха байна. Тиигэжэ түсэбэй[...] дүүргэлтэ доошоо орохо болоно.

Комплексно бригаданuудые ба[...] гуулжа, ажахын тоосоондо оруул[...] ябадал муу бэшэ үрэ үгэнэ. Һүүл[...] үедэ абтаһан энэ хэмжээнэй ашаг[...] манай колхоз захиргаа-хүтэлб[...] риин ажалһаа 7 хүниие сүлөөл[...] Мүнөө колхознигууд улам эдэбх[...] тэйгээр ниитын ажалда хабаад[...] даг болоо.

Хони үсхэлгөөр зарим амжалт[...] туйлаһан байбашье һаа, ажахынга[...] бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ х[...] рэгтэ үшөөл дутамагаар анхарал[...] табидаг байгаабди. Колхозой прав[...] лени, партийна организаци эдэ д[...] туугаа зайсуулха хэмжээнүүд[...] абажа байна.

Г. Дамбаев, Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Уялга абаал һаа дүүргэхэ хэрэгтэй

★

(Партиин Кяхтын айкомой пленумһээ)

★ ★

Һаяхан партиин Кяхтын айкомой IV пленум болоо. Аймагай колхозуудай, хониной совхозой абаһан социалистическэ уялганuудаа ямараар дүүргэжэ байһан тухай партиин Кяхтын айкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Х. Х. Хандуев элидхэл хэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр С. Д. Доржиев иигэжэ хэлэбэ:

— Абаһан уялганuудаа бэелүүлхын тулада колхозой правлени, партийна организаци бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Малшадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Найман һарын туршада үнеэн бүриһөө 1196 килограмм һүн һаагдаа. Энэмнай нёдондонойхидоо орходоо 411 килограммаар ехэ болоно. Хонин бүриһөө 2300 грамм нооһон абтажа, гүрэндэ нооһо тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргээбди. Колхозой правлени, партийна организаци малдаа тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа горьтойгоор хандуулна. Үнеэн бүхэндэ 10 тонно силос дарагдаа. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Гэбэшье, Погранична МТС-эй мэргэжэлтэд мал ажалые саашань хүгжөөхэ хэрэгтэ һулаар туһална.

—Энэ жэлдэ эмхидхэгдэһэн хониной совхоз августын 25-да һү һааха түсэбөө дүүргээ,—гэжэ совхозой директор нүхэр Ильков мэдүүлбэ.—Мүнөө гүрэндэ һүн түсэбһөө гадуур тушаагдажа байна. Абаһан уялганuудаа дахин хаража үзөөд, үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха уялга абаабди. Хонин бүриһөө 2900 грамм нооһон абтаа.

Хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри һулаар табигданхай гэжэ тэрэ саашань хэлэбэ. Партиин Кяхтын айком, тэрэнэй секретарь нүхэр Гаврилов, айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Бабкинов эдэ дутуунуудаа усадхалгадань парторганизацидамнай туһалнагүй. Совхозой хүдэлмэришэдые худалдаа наймаагаар хангаха тухай райпотребсоюз анхаралаа табинагүй. Тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ партиин айком шанга эрилтэ хэнэгүй.

Мүнөө аймагай колхозуудта, совхоздо тараа хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Гэхэтэй хамта, колхозуудай, совхозой, МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд элдэб шалтагаануудые дурдаад тараа хуряалгые удааруулна. Хүршэ Кударын, Бичурын, Зэдын аймагуудай колхозууднаа нилээд гээгдэжэ кяхтынхид тараа хуряалгаяа эхилээ. Зүгөөр Кяхтын аймаг хүршэ аймагуудтаяа адли эр[...] хэ байдалда байдаг юм.

Олонхи колхозуудай хүтэлбэри[...] лэгшэд түрүү аргые — амяарла[...] хуряалгые һайнаар эмхидхэнэгүй[...] Калининай нэрэмжэтэ колхозой[...] түрүүлэгшэ нүхэр Цикало «Тараа[...] хуряалгые октябриин 15-да гү, ал[...] ноябриин 5-да дүүргэхэбди» гэж[...] пленумдэ мэдүүлбэ. Теэд тараа х[...] ряалгые зорюута унжагайруулхаа[...] байһан коммунист Цыкалода па[...] тиин айкомой гэшүүд ямаршье һа[...] нуулга хээгүйнь гэмшэлтэй.

Тараа хуряалгын түрүүшын үдэр[...] һөө Погранична МТС-эй машина[...] техникэ муугаар ашаглагдана. Си[...] лос хуряажа байһан комбайну[...] эбдэржэ урагшаа ябанагүй. Шал[...] тагааниинь юуб гэхэдэ, трактор[...] бригаданuудта эмхидхэлэй боло[...] ниитэ-политическэ хүдэлмэри һу[...] лаар табигданхай. МТС-эй парти[...] на организаци (секретаринь нүхэ[...] Мешков) механизаторнуудай ду[...] да социалистическэ мүрысөө[...] эмхидхээгүй, тэдэниие абаһа[...] уялганuудаа бэелүүлхын түлөө эл[...] сүүлээгүй. Энээн тушаа Сталинай[...] нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нү[...] хэр Иринчеев болон бусад тэмдэг[...] лээ.

Партиин айкомой пленум хэл[...] сэгдэһэн асуудалнуудаар дэлгэрэн[...] гы шиидхэбэри абаба.

Һунгагшадай дурадхалаар

Курумканай аймагай Гааргын сомоной һунгагшад тэндэхи һургуулиин хүдэлмэриие һайжаруулха, тэрэнэй байшангые тосхондо дүтэ болгожо урилуулха тухай дурадхал оруулһан юм. Манай сомоной Совет энэ хүсэлые бэелүүлэн, Тунган нютагтахи 7 жэлэй һургуулиие Кировэй нэрэмжэтэ колхозой центр—Разгон тосхондо асарха гэжэ шиидхээ һэн.

Гааргынхид мүнөө Разгон нютагта 7 жэлэй һургуулитай болоо. Һургуулиин байшан баригдажа дүүрэхэһээ гадна, мүн 7 багшанарай байха гэрнүүд, үхибүүдэй нэгэ интернат бэлэн болонхой.

Энэ барилгада сомоной ажалшад, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз ехэхэн туһаламжа үзүүлээ. Тус колхоз гэрэйнь модо, шулуу зөөхэһөө гадна, 15 мянган түхэриг мүнгэ үгэһэн, бүхы дээрэнь 50 мянга[...] шахуу түхэриг гаргашалһан байна. Нютагай зон хэды дахин воскресник хэжэ ехэхэн ажал бүтээгээ. Эдэ воскреснигүүдтэ нүхэд Бурхисанова Д., Васильев О., Хорганова А., Аюрова Г., Доржиева Н., Ширеторова С. гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

О. Будаев, Гааргын сомоной Советэй түрүүлэгшэ.

РЕПОРТАЖ

Хүрьбын һургуулида

...рьбын долоон жэлэй һургуу-...ы һурагшад үбһэ, таряа хуряал-...а эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан ...ба. Эдэнэр зунай амаралтын ...э Хориин совхозой 5-дахи фер-...и сабшалан дээрэ ажаллаһан, ...уруза тарилсаһан юм. Мүнөө ...амаралтынгаа үдэрнүүдтэ та-...хуряалга дээрэ эдэбхитэйгээр ...аллана.

...һурагшад эсэхэ сусахые мэ-...үй, ямаршье хүдэлмэридэ ха-...үй ябалсаад лэ байна даа,— ...э сугтаа хүдэлмэрилжэ байһан ...хозойхид тэдэниие магтана.

— Зүб даа, тэрээндэ юун хэлсээн ...аб! Партиин XX съезд һургуу-...и хүдэлмэриие ажабайдалтай ...а холбоотойгоор ябуулха, поли-...изаци нэбтэрүүлхэ тушаа шу-...а зорилго табяа бэлэй. Тэрэнэй ...мүнөө ажал хүдэлмэри дээрэ ...ндажа байна бшуу. Һургуу-...а хүүхэдүүдые шадамараар эмхид-...д ажал дээрэ табибал, хэды ...үсэн гээшэб! — гэжэ тэдэнэрэй ...иинь хэлэбэ.

— Гурбан жэлэй саада тээ һэн ...даа,— гээд, нүгөөдэ нэгэнинь ...а бага бодолгото болоно,— арба-...н класс дүүргэһэн нэгэ һурагша ...ндэ гаража ябаа һэн. Харгы ...э тэрэ хүбүүнтэй уулзаад хөө-...лжэ байтараа, дугаагайнь са-...агай хойшоо харашоод байһа-...а обёороод, сошон алдаһандаа,— ...үү аа! Дугаагаа харыш! — гэжэ ...моор дуугарбаб. Тэрэмнай гэнтэ ...эн боложо, дуу шуушье гаран-...тэргэ дээрэһээн харайжа буу-...д дугаагаа зүб тээшэнь харуул-...хүллөөд, «эндүү, эндүү болоо! ...харада бү хэлээрэйт»,—гэжэ ...аад, эшэһэн айһандаа һэн гү, ...ааг гэжэ морёо ташуурдаад, ...ошоошье харангүй, хараа далда ...шоо һэн. Тэрэ хүбүүн мүнөөшье ...этэр, тэрэнээ ой ухаанһаа гар-...үй ябаһан байха,— гэжэ хөөрэ-...

— Тиимэрхүү ушар дайралдадаг. ...ажа ябахада моринойнгоо тар-...а хомуудаа буруушье талаһаань ...ажа байгшад олоной дунда үзэг-...ээ,— гээд, ород үбгэн буря-...р дуугараад, пампагар шара һа-...аа эльбэсэгээн байба.

* * *

Хүрьбын долоон жэлэй һургуули ...дэ нютагай олон гэрнүүдэй дун-...аа ургажа гараһандал, илгаран ...ойжо, сагаан шэрэтэй сонхонуу-...ь холоһоо жэрыжэ харагдана. ...ургуулиин хашаан соо элдэб ...модой набшаһа намаа һэб ...лаан һалхинда хиидэжэ уна-на. Эндэ агаарынь арюун, аятай хүнгэн байдаг, һургуулиин газаашье, досоошье гоё сэбэр. Хашаагай тэг дунда һурагшадай урогойнгоо забһарта наадахада зохид түхеэрэлгэ бии. Тэрэнэй саанахана физкультурын хэшээл хэдэг модон морид эзээ хүлеэһэн янзатай, һүүлээ шарбан байжа инсагааха юм аад, ами голгүйдөө торожо, абяа шэмээгүй дуугайхан байна.

Һургуулиин хашаа соо багшанарай байдаг хэдэн гэрэй дунда газаа талаһаань харахада тиимэшье үндэр бэшэ байшан харагдана. Тэрэ хадаа һуралсалай мастерской гээшэ. Тэндэ ороходо модоной ура хэдэг найман верстак жэрылдэнэ. Хэдэн верстагтань түмэр хабшуурга һуулгагданхай. Хана бүридэнь хабшуурганууд хадаатай. Хабшуурга бүридэнь һүхэ, һүүшэ, харуул, үрэм, үлирбэһөө эхилээд, ура хэдэг зэр зэмсэгүүд харагдана. Хори гарамгай жэлдэ эхин һургуулида багшалһан Балдан Митыпович Митыповтэй эндэ уулзабабди. Нүхэр Митыпов энэ жэлдэ багшанарай эрдэмые дээшэлүүлхэ институтда дүрбэн һарын курсада һураад, һуралсалай мастерскойдо хэшээл үнгэргэхөөр, Хүрьбын долоон жэлэй һургуулида багшаар томилогдоһон байгаа.

— Одоо даа, бидэшни тусхай мэргэжэлтэй, дүй дүршэлшье ехэтэй багшатай болобо гээшэбди. Һургуулидаа политехнизациие хэрэг дээрэнь бэелүүлхэмнай бэзэ,— гээд һургуулиин директор Афанасий Николаевич Желаев үнэн зүрхэнһөө баясана.

— Тэрэшье тэрэ... Хүхихэмнай үшөө эртэхэн байна... Һуралсалайнгаа шэнэ жэлдэ муу бэшээр бэлэдхэл хэбэшье һаа, дутуу дунданууд яһала олон. Нэгэдэхеэр, һуралсалаймнай мастерской заахан дээрэһээ харанхышаг байна. Хоёрдохёор, верстагууднай простой, мүнөөнэй политехнизациин эрилтые гүйсэд хангахаар бэшэ даа,— гэжэ Балдан Митыпович директортэ хэлэбэ.

Һургуулиин һуралсалай мастерской соо мүнөө һүхэ хюрөөгэй абяа шэмээн замханагүй. Балдан Митыповичын барьяад байһан харуулаа хабтагай модон дээгүүр аятайханаар һолжоруулан «шурд» гүүлхэдэнь саарһан шэнги нимгэн зомголнууд хабтагай дээрэһээ эрбээхэйнүүд мэтэ элин халин, эрьен урбан доошоо бууна. Һурагшад тэрэниие һажаан мүн модо харуулдана.

А. Шадаев.

Малаа тарганаар тушаана

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ тухай парти, правительствын табиһан зорилгонуудые дэмжэжэ, Семен Андреевич Тугарин мал ажалда хүдэлхэеэ ороһон юм. Нүхэр Тугарин урдань мал харууһалжа үзөөшьегүй байгаа.

1956 оной намар ахалагша малшан болоод, Семен Андреевич 170-аад толгой залуу мал даажа абаа һэн. Тэрэ малаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, тарганаар ондо оруулаа.

Энэ хабартаа нүхэр Тугарин бэлшээн таргалуулагдаха хоёр зуугаад толгой бодо мал даажа абаһан юм. Зунай хүхэ ногоон дээрэ оролдосотойгоор адуулжа, гурба һарын туршада тэдэнэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр 80 гаран килограммаар нэмээһэн байна. Тиигэжэ үхэрнүүдэй үдэр бүриин шэгнүүрые 800—1200 грамм хүрэтэр нэмээжэ шадаа.

Сентябрь һара соо адуулгашан Тугаринай харууһалжа байһан малһаа шэлэгдэжэ, жара гаран үхэр гүрэндэ тушаагдаа. Тиихэдэнь тэдэнь тус бүридөө 300—350 килограмм татажа, тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Мүнөө тус колхоз гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 70-аад процент дүүргэнхэй.

Колхозой фермэ дээрэ гушаад гаран гахай шахагдажа, тус тустаа центнер шахуу шэгнүүртэй болонхой. Мүн Семен-Андреевичын гүүртэдэ зуу гаран сар бэлшээн таргалуулагдажа байнхай.

Иигэжэ Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшан Семен Андреевич Тугарин эрхим ажалаараа Агуухэ Октябриин һайндэрые угтажа байна.

М. Конев.

Гурба дахин нэмэхэнь

Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой һаалишад жэлэй эхиндэ үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һааха уялга абаһан байгаа. Энэнь урда жэлэйхиһээ 500 литрээр ехэ болоно.

Эндэхи һаалишад түрүү арга хэрэглэн ажаллажа, абаһан уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэв. 8 һарын дүнгүүдээр үнеэн бүриһөө 1250 гаран литр һү һаагаад байна. Жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриин үшөө 600 шахуу литр һү һаахаар хараалагдана. Иигэжэ һү һаалгань нёдондонойхиһоо 3 дахин нэмэхэнь.

М. Николаев.

Ажалайнь түлөөһэн алин бэ?

Зунай эхин һарада Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо Эгэтын МТС-эй нооһо хайшалдаг агрегат хонидой 1-дэхи фермэдэ хүдэлһэн юм. Тэдэнэй ажалайнь түлөөһэ МТС түлэхэ ёһотой аад мүнөө болотор үгөөдүй байһаар. Энэ агрегадай начальник нүхэр Базаровай МТС ошохо бүринь, «мүнгэн үгы» гэжэ бухгалтериһээ харюусадаг заншалтай. Хэзээ мүнгыень түлэхэ юм?

Б. Жанчипов.

Комбинадай түрүүшүүл

Мүнөө мяха-консервын комбинадта мал үүсэлхэ хаһа эхилэнхэй. Үүсэлэгдэһэн малай мяхые саг дары консервэ, колбаса болгохо гэжэ комбинадай завод, цех бүхэн оролдоно. Мяха һэрюун газарта байлгадаг цехын хүдэлмэришэд ажалдаа шэнэ амжалта туйлаба. Цехын зургаан бригадын хоорондо социалистическэ мүрысөөн дэлгэрээд, нүхэд Макеева, Угрюмова, Михайлова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданхид түрүү һуурида ябана. Бригадануудай гэшүүд халаан бүриингөө даабариие 180—200 процент хүрэтэр, һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Нүхэр Угрюмовагай бригаданхид сентябриин 13-най үдэр 13 тонно мяха буйлуулаа. Мүн нүхэд Михайлова, Макеевагай бригаданууд ну-

хэр Угрюмовагайхиһаа гээтдэнгүй ажаллана.

— Үсэгэлдэр Макеевагай бригадынхид манһаа 700 килограмм үлүү мяха үйлэдбэрилөө. Бидэ мүнөөдэр үлүүлхэбди,—гэжэ нүхэр Угрюмова хөөрэбэ.

Цехын хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана. Энэ цехынхид ажаллажа байгаад мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, хүдэлмэришэд-залуушуулай үдэшын һургуулида һурана. Елена Михайлова Анна Сергеева хоёр цехын түрүүшүүл юм. Эдэ нүхэд үдэшын дунда һургуулиин 10-дахи класста һурадаг.

Цехын хүдэлмэришэд ашаа тээгшэ Андрей Осодоевой габшагай ажалые магтана. Нүхэр Осодоев мүнөө арбан зургаан һарын түсэб дүүргэнхэй.

—Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ 20 һарын түсэб дүүргэхэб,— гэжэ Андрей хөөрэнэ. Үдэр бүри хоёрһоо дээшэ даабари дүүргэдэг болоо.

Мүн тэрэшэлэн, комбинадай мал үүсэлдэг заводой хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Тус заводой коллектив август һарынгаа түсэбые 116 процент дүүргэжэ, комбинат соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. Заводой хүдэлмэри ш э д э й дунда мастер Дегтяревой хүтэлбэрилдэг цехынхид түрүү ажалаараа суурхана. Эдэнэр халаан бүриингөө даалгабариие 135 процент хүрэтэр һайн шанартайгаар дүүргэдэг юм. Тиихэдэ цехын хүдэлмэришэдэй олонхинь үдэр бүриингөө даалгабариие үлүүлнэ. Мал үүсэлдэг конвейерэй хүдэлмэришэд нүхэд Петрова, Хандорина, Ли-Йлу, Чебунина, Бочкарев болон бусад ажалай үндэр бүтээсэ туйлана.

Заводой түрүүшүүлэй дунда Санжидма Санжиева шударгы ажалаараа залуушуулда жэшээ харуулна. Нүхэр Санжиева 1949 ондо ФЗУ һургуули дүүргээд, заводой хүндэ хүдэлмэринүү д э й нэгэн — үүсэлэгдэһэн малай арһа механическа аргаар үбшэхэ ажалда ороһон байгаа. Дүршэл багатай байхада хүдэлмэридэнь түрүүшээр олохон бэрхэшээлнүүд тохёолдодог һэн.

—Үүсэлэгдэ һ э н малай арһа механическа аргаар үбшэхэ гээшэ һонирхолтойшье, бэрхэтэйшье байгаа бэлэй. Яахадааб гэхэдэ, арһа үбшэжэ байхадашни машина арһа хахалхаа гү, али мяхыень арһандань үлөөхэеэ һанадаг юм. Тиимын тула техникээ наринаар шудалжа, хүдэлмэридөө гоһоһо гаргангүй ажаллахые оролдоноб,—гэжэ нүхэр Санжиева хөөрэнэ.

Нүхэр Санжиева найман жэлэй туршада ажалай яһала баян дүршэлтэй болоод, үдэр бүриингөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Санжидмамнай үдэр бүриингөө нормо 150—160 процент дүүргэдэг,—гэжэ заводой мастер нүхэр Дегтярев хөөрэнэ.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан комбинадай хүдэлмэришэд абаһан уялгаяа хүндэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ шангаар тэмсэжэ байнхай.

А. Шестаков.
Н. Молчанова.

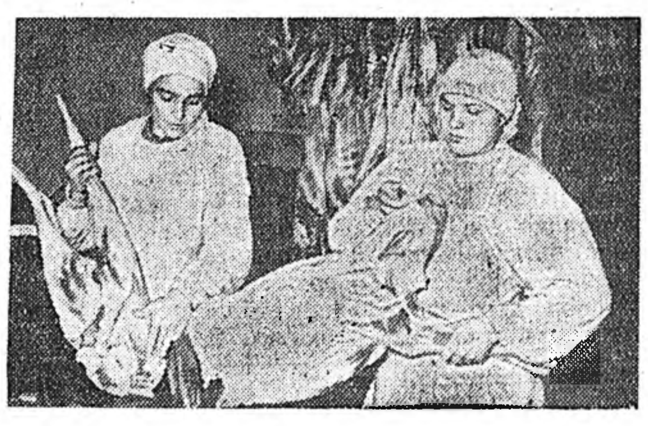

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошо) заводой түрүүшүүл — Владимир Михалев, Григорий Дегтярев, Василий Зубов. Цехын хүдэлмэрилэгшэд Таня Петрова, Сергей Чебунин, Елена Макеева, Зинаида Федорова гэгшэд малай мяхые үбшэжэ, хюрөөдэжэ, үе үеэрнь һалгаажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Малшадай үдэр

...Хориин аймагай Свердловой нэ-...рэмжэтэ колхозой Алентын фермэдэ ...малшадай үдэр һаяхан үнгэргэгдэ-...э. һаалишад, мал адуулагшад ...ээрээ суглараа.

Колхозой партийна организациин ...секретарь И. А. Меньшиков малша-...дай дунда дэлгэрһэн социалистичес-...кэ мүрысөөнэй дүнгүүд тухай хэлэ-...гээбэ. Нүхэр Т. К. Бердниковэй ...хүтэлбэрилдэг һаалиин гүүртынхид ...үнгэрэгшэ һарада үнеэн бүриһөө 188,8 литр һү һаажа мүрысөөндэ түрүүлээд, колхозой правлениин, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаа.

Һарын туршада үнеэн бүриһөө 226—257 литр һү һааһан һаалишад М. И. Филиппова, Д. П. Осокина, Е. М. Медведева, А. С. Лямичева үнэтэ шангуудаар шагнагдаба. Һаалишан Е. М. Медведевада курорт ошохо путёвко үгтөө.

А. Бекетов.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революци Венгридэ ямар нүлөө үзүүлээб

...Бүхы венгер арадай хуби заяан-...хэ үүргэ дүүргэһэн Агуухэ ...Октябриин социалистическэ рево-...люциин 40 жэлэй ойе Венгриин ...ажалшад бусад социалистическэ ...оронуудай арадуудтал адли тон ур-...машаар тэмдэглэхэ бэлэдхэл хэнэ. ...Венгриин арад Россин арадуу-...дай удаа, 1919 ондо өөһэдтөө про-...летарска революци хэжэ, Совет за-...саг тогтооһон юм.

Агуухэ Октябриин социалистиче-...скэ революци австро-венгриин поли-...тическэ ёһо гуримые унагааха зам ...венгер арадта заажа үгөө һэн. Олон ...национальностьнуудтай Австро-...Венгриин импери бута һүрэн уна-...жа, дарлагдаһан арадууд нацио-...нальна бэеэ даанхай байдалтай бо-...лоо бэлэй. Эдэ арадуудтай хамта ...хэдэн зуугаад жэл соо тэмсэһэн ...венгер арадшье Габсбургнуудай ха-...туу дарлалтаһаа сүлөөрөө һэн.

1918 оной октябрь һара соо Венг-...ридэ буржуазно-демократическа ре-...волюци болоод, жэжэ буржуазна ...либеральна партинуудай, баруунай ...тала бариһан социал-демокрадуу-...дай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн ...граф Каролиин коалиционно прави-...тельство бии болоһон юм.

Гэбэшье, энэ буржуазна прави-...тельствын ябуулдаг политикань ...хүдөө революциие зогсоохо гэһэн ...политика байһан дээрэһээ Агуухэ ...Октябриин социалистическэ рево-...люциин нүлөөн доро байгаа венгер ...арад нийтые хангажа шадахагүй ...байба.

1918 оной ноябриин 21-дэ Венг-...рийн Коммунистическэ парти бай-...гуулагдаа һэн. 1919 оной мартда ...Венгриин хүдэлмэришэн анги коммунистнуудай хүтэлбэри доро ябажа, Россин пролетариадай жэшээгээр советскэ засаг соносхоһон байгаа. Тиигэжэ социалистическэ революциин агууехэ туг Будапешт дээрэ һүр хүсэтэйгөөр намилзаа бэлэй. «...Ородой революциин тариһан үринь Европодо ургажа эхилбэ»,—гэжэ В. И. Ленин Венгриин революци тушаа хэлээ һэн. (Зохёолнуудай 29-дэхи том, 200-дахи нюур).

Венгриин Советскэ Республикын мандалгые Россин арадууд тон халуун һайшаалтайгаар угтаһан юм. 1919 оной мартын 21-һээ августын 1 хүрэтэр богонихон саг соо мандажа байхадаа тус Республика социальна шухала реформонуудые бэелүүлһэн байгаа. Промышленность болон банкнууд национальна мэдэлдэ абтаһан, гадаадын худалдаа наймаан гүрэнэй гарта оруулагдаа, хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн дээшэлүүлэгдээ, найман часай хүдэлмэриин үдэр тогтоогдоо, «адли ажалай түлөө тэгшээр түлэхэ» гэһэн ёһо гурим соносхогдоо һэн.

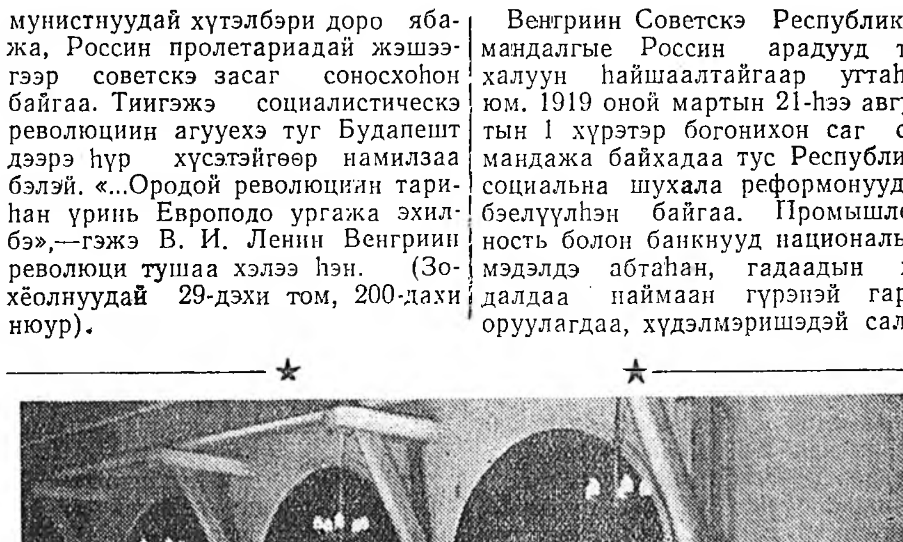

Москва. М. Горькиин нэрэмжэтэ культурын ба амаралтын түбэй паркын зунай театр соо москвагайхид эб найрамдалай поездоор Советскэ Союз ерэһэн Венгриин эб найрамдалай тала баримталагшадтай сентябриин 18-да уулзаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эб найрамдалай Бүхэвенгриин соведэй түрүүлэгшын орлогшо Ласло Нанаши үгэ хэлэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Агуухэ Октябриин дүршэл ашаглан, Венгриин Революционно правительственна Совет (Арадай Комиссарнарай Совет) буржуазин, жандармериин болон полициин буу зэбсэг хуряаха тухай, саг үргэлжын Улаан Арми байгуулха тухай декрет бүри түрүүшынгээ заседани дээрэ баталан абаһан байгаа. Будапештын пролетариат бүхыдөө шахуу зэбсэглэгдээ һэн.

Венгридэ советскэ засагай соносхогдоһые империалистнууд ехэ дурагүйгөөр угтажа, өөһэдынгөө сэрэгүүдые дары ябуулһан юм. 1919 ондо Парижда болоһон эб найрамдалай конференци дээрэ США-гэй делегаци, тэрэнэй толгойлогшо Вильсон энэ интервенци хэхэ тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалһан байгаа. Тиигэжэ Венгриин Улаан Арми американска, английска, французска болон бусад интервентнүүдэй добтолгые баатарлиг зоригтойгоор сохёо һэн.

Гэбэшье, англо-американска, французска империализмын ба венгерскэ контрреволюциин нэгэдэмэл хүсэнүүд Венгридэ һаяхан бии болоһон залуу социалистическэ гүрэниие дараа бэлэй. Революцида урбалта хээд, контрреволюцитай хэлсээ хэһэн баруунай тала баримталдаг социал-демократическа удамаршад гадаадын интервентнүүдтэ, Хортиин хархис бүлэгтэ туһалһан байгаа. Тэдэнэр советскэ засагай уналтые түргэдхөөд, Пейдель түрүүтэй өөһэдынгөө правительство бии болгоһон юм. Эдэ урбагшадай правительство хэдэхэн үдэр соо байхадаа Арадай Комиссарнарай Соведэй бүхы тогтоолнуудые болюулһан, Улаан Армиин буу зэбсэг хуряаһан, советскэ засагай һуулгаһан контрреволюционернүүдые түрмэһөө гаргаһан байна.

Тиигэжэ Венгриин түүхэдэ эгээн гашуудалтай үе эхилээ бэлэй. Гэбэшье, Венгриин коммунистнуудай революционно дура зоригые, Хортиин фашистска гуримда эсэргүүсэлтые юуншье хухалжа шадаагүй.

Немецкэ фашистска армиие бута сохихо зуураа, Советскэ Армиин сэрэгшэдэй Венгридэ сүлөөтэ байдал асархадань, венгер арад Агуухэ Октябриин зааһан замда, социалистическэ революциин замда дахин орохо аргатай болоо һэн.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй саада тээ зааһан гэрэлтэ һайхан замаар ябаха зуураа Венгриин ажалшад шэнэ общество—помещигүүд ба капиталистнуудгүй общество байгуулаа. Олон зуугаад жэлэйнгээ түүхэ соо түрүүшынхеэ Венгри бодотоороо бэеэ даанхай, сүлөөтэй гүрэн болоо. Арбан хоёр жэл соо эрхэ сүлөөтэйгөөр ажаһуужа байхадаа венгер арад эсэгэ оронойнгоо социалистическэ индустри байгуулаа, хүдөө ажахые социалистическэ ёһоор шэнэдхэн байгуулжа эхилээ, культурна революци бэелүүлээ юм. Венгриин үргэн арад зоной ажаһуудалай хэмжээнь хадаа фашистска хортистска сагайхиһаа хэмжээгүй ехээр дээшэлһэн байна.

Венгриин хүгжэлтэдэ Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин үзүүлһэн нүлөөнь 1919 ондошье, мүн үнгэрэгшэ жэлэй октябрь—ноябрьта болоһон революцида харша үймөөе бута сохихо үедэшье эли тодоор харагдаа. Нёдондо жэлдэ Венгридэ болоһон революцида харша үймөөе гол зоригжуулагша ба материальна түшэг тулгууринь 1919 онойхидо адли баһал США-гэй империалистическэ этэгээдүүд байгаа. Тэдэнэр энэ үймөөе бэлдэхэ болон хэхэ ябадалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Тэрэшэлэн баһа баруунай тала баримталдаг венгерскэ социал-демокрадууд 1919 ондо контрреволюцитай нэгэдэһэн байгаа, мүнөө эдэ урбагшадай үүргые Имре Надь—Лошонциин бүлэг дүүргэһэн байна.

Зүгөөр, Венгриин контрреволюционернүүд, тэдэнэй гадаадын урмашуулагшад уласхоорондын байдалда һүүлэй арбаад жэлнүүд соо болоһон үндэһэн хубилалтануудые хараадаа абаагүй. Энэ үе соо дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадал хэмжээгүй ехээр дээшэлһэн ба бэхижэһэн байна. Социализм нэгэ ороной хэмжээнһээ гаража, дэлхэйн илагдашагүй социалистическэ системэ болоо. Арадай-демократическа Венгри Советскэ Союзтай, мүн бусад социалистическэ оронуудтай ахадүүгэй эбдэршэгүй хани барисаатай юм. Тиимэһээ шэнэ социалистическэ Венгри илагдашагүй хүсэтэй байна. Тиин нёдондо Венгриин бэрхэтэй байдалда ороод байхада бүхы социалистическэ лагериин оронууд ахадүүгэй ёһоор тэрээндэ туһалжа, һандарал хохидолһоо зайсаха, эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалаа хамгаалха арга венгер арадта үгэһэн байгаа.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин дүшэн жэлэй саада тээ эхи табиһан социализмын лагериин бата нэгэдэл, хүсэ шадал улам бэхижэжэ байна.

И. ЛАПОНОГОВ.

Аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудһаа

МАЛШАДЫЕ УРМАШУУЛНА

«Путь коммунизма» колхозой правлени малшадай хүдэлмэриин түлөөһые зүбөөр эмхидхэхэһээ гадна, тэдэниие материальна урмашуулха тодорхой хамжээ-ябуулгануудые хараалба. Тэрэнэй үндэһөөр, ехэ һү һааһан һаалишадта үнэтэ шангууд үгтэхэ байна. Жэшээлхэдэ, үнеэн бүриһөө жэлэй туршада 1200—1300 литр һү һааһан һаалишан сепаратораар, 1300-һаа 1400 литр һү һааһан һаалишан платиин торгон бүдөөр, 1400-һаа 1500 литр һү һааһан һаалишаң гарай часыгаар шагнагдаха юм. 1500—1600 литр һү үнеэн бүриһөө һааһан һаалишан ялагар гоё оро абаха, 1600—1800 литр һү һааһан һаалишан оёдолой машина абаха болоно.

Мүн һү һаалиин фермэнүүдэй бригадирнууд шагнагдаха юм. Бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 1100—1200 литр һү һаажа шадабал, бригадирынь гарай часы, 1200—1400 литр һү һаабал, фотоаппарат шан абаха юм.

Мүнөө тус колхозой һаалишад һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ байнад.

«Красная Знамя».

Түнхэн.

НОМ УНШАГШАД

Дэрэстэйн хүдөөгэй библиотекын номой фонд жэлһээ жэлдэ нэмэнэ. Эндэ ородой классигуудай, советскэ, буряtмонгол зохёолшодой зохёолнууд олон. Номуудай элбэгжэхэтэй хамта уншагшадайшье тоо улам олошорно. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо ном уншагшадай тоо 190 хүнөөр нэмээ. Тэдэнэй дундаһаа гэрэй эзэн эхэнэр Бороковикова эгээл эдэбхитэйдэ тоологдоно. Үнгэрһэн хоёр һарын туршада нүхэр Бороковикова 26 ном уншаа. Мүн колхознигууд Савелий Бадмаев, Дарья Аюшинова, Дашидоржи Гендунова болон бусад хододоо ном абажа уншадаг.

«Джидинский колхозник».

Зэдэ.

ШЭНЭ КЛУБ

Покровка тосхондо Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой 4-дэхи комплексно бригада байдаг юм. Баригдажа дүүрэхэ болоһон томо, һаруул байшан харагдана. Энэнь бригадын шэнэ клуб гээшэ. Тэндэ 100 хүнэй һууха ехэ зал болон бусад таһагууд бии байха. Мүнөө гоёолгын хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Шэнэ клубынь Агуухэ Октябриин һайндэр болотор ашаглалгада оруулагдажа, эндэхи залуушуул ехэхэн концерт табихаар бэлдэнэ.

«Знамя Победы».

Прибайкальска аймаг.

ПЕНСИДЭ ГАРАБА

Анна Григорьевна Казанцева 20 гаран жэл Саянтын сельподо уборщицоор хүдэлхэ зуураа, ажалдаа оролдосотойгоор хандажа, хүн зондо хүндэтэй болонхой юм.

Анна Григорьевна һаяхан пенсидэ гараба. Сельпогой хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ бэлэг болгон платиин бүд үгөө. Нүхэр Казанцева оролдосотой хүдэлмэрилэгшэ байхаһаа гадна, һайн эхэ юм. Хани нүхэрһөөн үни таһарбашье, табан үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ, бултыень эрдэмдэ һургаа.

— Наһажаал болоһон манда һанаагаа зобохо юумэ үгы. Саашадаа һара бүри 300 түхэриг пенси абажа байхамни. Энэ пенси урдань абажа байһан салинһаам ехэ болоно,—гэжэ Анна Григорьевна баяр баясхалантайгаар хөөрэнэ.

«Победа».

Тарбагатай.

ҺАЙШААЛТАЙ ҮҮСХЭЛ

Павел Тимофеевич Силин Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхоздо садоводоор хүдэлдэг. Туулай үсхэбэрилхэ гухайда һаяхан колхозой правлениин гэшүүдтэй хөөрэлдэбэ. Тэдэнь нүхэр Силинэй үүсхэлые һайшаажа, туулайн фермэ эмхидхэхээр шиидээ. Фермые даагшаар Павел Тимофеевич томилогдобо.

Энэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгөөр 25 эмэ, 11 эрэ туулай абтаад байна.

— Бэе хүсэхэдөө 6—8 килограмм амидын шэгнүүртэй болохо туулайнуудые худалдажа абанабди. Ойрын сагта манай фермэ колхоздоо олзо доход оруулжа эхилхэ—гэжэ нүхэр Силин мэдүүлнэ.

7 ЖЭЛЭЙ ШЭНЭ ҺУРГУУЛИ

Ацагат нютагта долоон жэлэй шэнэ һургуули нээгдэбэ. Эндэ 100 гаран үхибүүд һурана. Һургуулиин дэргэдэ 20 һурагшадай байха интернат нээгдээ.

«Под знаменем Ленина».

Заиграево.

НУГАҺАНАЙ ФЕРМЭ

Куйбышевай нэрэмжэтэ колхоз уһа сөөрэмүүдээр элбэг юм. Энэ жэлһээ нугаһа үсхэбэрилжэ эхилээ. Түрүүшээр 75 нугаһанай ангаахайнууд худалдагдажа абтааһэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 3 һарын үнгэрбэшье, нугаһан бүхэниинь 2 килограммһаа дээшэ татана.

Энэ колхозойхид ерэхэ жэлдэ нугаһанай тусхай фермэ эмхидхэхэ гэжэ шиидээ. Тиигэжэ 1960 он болотор фермэнь 10 мянган нугаһатай болохо юм.

«Кударинский колхозник».

Кудара-Сомон.

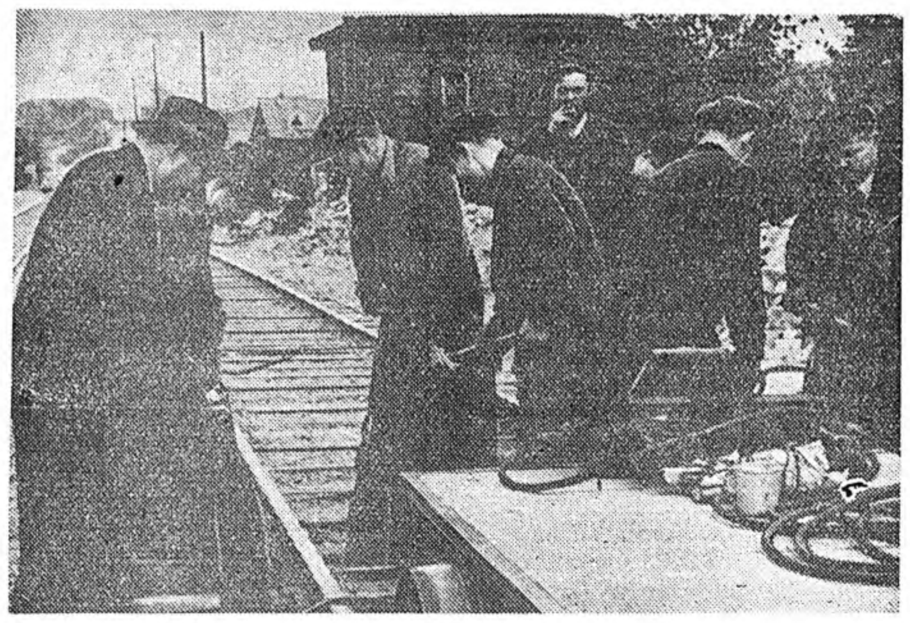

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пединститудай багшанар болон студентнэр трамвайн линии таблсажа байна. З. Веснинагай фото.

Хэжэнгын МТС-эй түрүүшүүл

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиин ЦК-гэй, Советскэ правительствын табиһан гайхамшаг ехэ зорилгые дүүргэлтэ болгохын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд шармайн ажаллажа байна.

Комбайнер Логинов А. И. Энгельсын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилхэ зуураа, наран сэсэг, кукуруза сабшажа, 1500 тонно силосэй ногоо бэлэдхээ.

Комбайнер Султимов М. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ, кукурузын комбайнаар 1210 тонно силос дараба.

Нүхэр Федотов А. гансахан Хэжэнгын аймагһаа гадна, мүн бүхы республикын түрүү комбайнернуудай нэгэн болоно. Түрүүшээр үдэрэй 15—18 га хадаһан аад, һүүлэй үедэ 25—30 гектар амяарлан унагааһан таряа сохино.

А. Аюржанаев.

Байрын гэрнүүд

Зэдын аймагай колхозуудаар үйлэдбэриин, мал ажалай барилгын хажуугаар байрын гэрнүүд олоор баригдана.

Колхозой барилгашад Үшөөтэйн, Цагаан Усанай МТС-үүдэй механизаторнуудтай холбоо барисаатайгаар ажаллажа, колхозой һуурин тосхонуудта, холын фермэ гүүртэнүүдээр уужам һаруул гэрнүүдые богонихон болзор соо бодхооно.

Сентябриин 10-най мэдээгээр, аймагай хүдөө тосхонуудта жэлэй эхилһэнһээ хойшо 6788 дүрбэлжэн метр талмайтай 200 гэр баригдажа дүүргэгдээ. Эдэнэй хахадынь Агуухэ Октябриин һайндэр болотор ашаглалгада оруулагдаха юм.

Кировэй, Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудаар гэр байрын барилга илангаяа эмхитэйгээр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо 15 гэр баригдаад, үшөө 10 баригдажа дүүрэхэ болонхой.

Тэрэшэлэн Доржи Банзаровай, Кировэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудта культбазанууд, улаан булангууд баригдаа. Октябриин һайндэр болотор үшөө 4 культбаза, 2 шэнэ клуб, Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо электростанци баригдажа дүүрэхэнь.

А. Ткач.

8 мянган түхэриг шан

Зэдын аймагай ангуушад энэ жэлдэ 83 шоно алаба. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Ринчинов 16 гарюуһа алажа, 8 мянган түхэриг шан абаа.

Д. Колмаков.

АРАДАЙ ДУУН

Тохойтойхон Тооромоо
Тойрон соёроо боро улаахан.
Танил ганса шамхандаа
Тогтон алдаа зүрхэмни.

Эрьетэйхэн Тооромоо
Эрьен тойроо боро улаахан.
Эжэл ганса шамхандаа
Ээзэлгдэн алдаа зүрхэмни.

Хадатайхан Тооромоо
Хатаран соёроо боро улаахан.
Ханилһан ганса шамхандаа
Халдан алдаа зүрхэмни.

Ким Жалсараев бэшэбэ.

ТҮРЫН ДУУН

Армиингаа һургуули
дүүргэжэрхёод,
Артельдээ хүбүүднай бусажал байн.
Амараг нүхэрөө шэлэжэрхёод.
Айлайхи намартаа боложол байн.
Сэрэгэйнгээ һургуули
дүүргэжэрхёод,
Сэлеэндээ хүбүүднай бусажал байн.

Сэдьхэлэйнгээ нүхэрые
шэлэжэрхёод,
Суутайхан түрэеэ хэжэл байн.
Хоёрхон жэлээ дүүргэжэрхёод,
Колхоздоо хүбүүднай бусажал
байн,
Ханилһан нүхэрөө шэлэжэрхёод,
Хуримхан түрэеэ хэжэл байн.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 23. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн сентябриин 23-да болоһон үглөөнэй пленарна заседаниин эхиндэ делегадууд Норвегиин король Хокон VII гэгшын болон Финляндиин композитор Ян Сибелиусэй дурасхаалые ёһолон тэмдэглээ.

Һүүлээрнь юрэнхы политическэ асуудалаар үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдэбэ. «Буу зэбсэгэй саашадаашье яаралтай түргөөр бүтээгдэжэ байгаа һаань, бүхы зон энээгээрээ бэеэ хорлон алажа болохо гээшэ» гэжэ Перугэй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мануэль Си... мэдүүлбэ. Гэбэшье, буу зэбсэг ...яаха тухай хэлсээндэ мүнөө б... тор амжалта туйлагдаагүй б... дань баруун гүрэнүүд бэшэ, ... Советскэ Союз гэмтэй гэжэ ... һэдэлгэ тэрэ гаргаа.

Гээгдэнги оронуудта техник... мүнгэ зөөриин талаар ООН-эй ... таар бүри ехэ туһаламжа үзү... дэдэг болохо ёһотой гэжэ Пер... түлөөлэгшэ хэлэбэ.

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко уулзалга хэбэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 22. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр, ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сессидэ хабаадажа байгаа советскэ делегациие толгойлогшо А. А. Громыко сентябриин 21-дэ арадай демократиин оронуудай делегацинуудые урижа хүндэлөө.

Албаниин, Болгариин, Венгр... Польшын, Румыниин, Чехос... киин делегацинуудай хүтэлбэр... шэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй... логшонор хани халуун оршон... далда үнгэрһэн энэ уулзалган... баадалсаба.

А. А. Громыко Кришна Менонтой уулзаба

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 22. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сессидэ ерэһэн Индиин делегациие толгойлогшо г-н Кришна Менонтой сентябриин 21-дэ уулз... хөөрэлдөө. Тэдэнэр Генеральна ...самблейн хүдэлмэри тушаа хө... дэһэн байна.

Радхакришнан Монголһоо мордобо

УЛАН-БАТОР, сентябриин 23. (ТАСС). Индиин вице-президент С. Радхакришнан хамта ябаһан хүнүүдтэеэ сентябриин 22-то Пекинһээ Монгол орожо, Монголой Арадай Республикада айлшалаад, үглөөдэрынь, сентябриин 23-да Улан-Баторһаа Хитадай Арадай Республика бусаа.

Монголдо байха үедөө Радхакришнан республикын хэдэн хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө. Үнэн зүрхэнэй, үгэеэ хүсэд ойлголсолгын оршон байдалда эдэ хөөрэлдөөнүүд үнгэрһэн байна гэжэ Радхакришнанай айлшалһан тухай коммю... соо хэлэгдэнэ. Эбтэй эетэйгээр ...гэ оршолгын табан гол ёһону... үндэһэлдэг МНР Инди хоёрой ... барисаата харилсаан амжалта... гаар хүгжэжэ байна гэжэ тэнд... лэгдээ.

Дунда Зүүн зүгтэ боложо ба... үйлэ хэрэгүүдые сэгнэхэдээ, ... талын түлөөлэгшэд нэгэн ниит... намжатай байжа, колониальна ... темые эсэслэн усадхаха тэм... Ази, Африкын арадуудай на... нально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн ... хала ехэ хүсэн мүн гэжэ тэмдэг...

Нүхэр Георгий Дамяновай 65 жэлэй ой

СОФИ, сентябриин 23. (ТАСС). Болгариин Коммунистическэ партиин үнинэй гэшүүдэй нэгэн, Болгариин арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Георгий Дамяновай түрэһөөр сентябриин 23-да 65 жэл гүйсэбэ. Энэ баяртай дашарамдуулан, нүхэр Георгий Дамяновта Болгариин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые, мүн тэрээндэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгоод, Георгий Димитровэй орден Алтан Одотойгоор барю... тухай Арадай Суглаанай Прези... мэй указые газетэнүүд толилбо...

Гадна, советскэ арадай б... өөрынгөө зүгһөө СССР-эй Верх... Соведэй Президиумэй Түрүүл... нүхэр К. Е. Ворошиловай нүх... Дамяновта эльгээһэн амарша... газетэнүүд толилоо. Тэрэшэлэн ... хэр Георгий Дамяновые Лен... орденоор шагнаха тухай СССР... Верховно Соведэй Президи... указ толилогдоо.

Советскэ сэрэгэй корабльнууд Сиридэ ошоод байна

ДАМАСК, сентябриин 23. (ТАСС). Советскэ сэрэгэй корабльнуудай отряд—крейсер «Жданов» болон эскадренна миноносец «Свободный» гэжэ корабльнууд вицеадмирал В. Ф. Котовой командовани доро Латакия гэжэ Сириин портдо сентябриин 21-дэ айлшаар ерэһэн байна.

Сириин хэдэн торпеднэ катернууд советскэ корабльнуудые угтаа. Портдо орохо үедэнь крейсер «Жданов» дээрэ Сириин республикын туг үргэгдэжэ, нацануудай салют хэгдээ. Харюудань Сириин эрье шадарай артиллери 21 буудалгаар мүн лэ салют үгэжэ ёһолбо. Эгсэ 12 часта советскэ корабльнууд портдо ороо.

Латакиин хүн зон суута советскэ морягуудые халуунаар амаршалба. Сириин армиин генеральна штабай начальнигай орлогшо генерал Амин Нефури түрүүтэй Сириин армиин генеральна штабай офицернүүдэй тусхай делегаци «Жданов» крейсерэй борт дээрэ гаража, адмирал В. Ф. Котовые, мүн тэрээнээр дамжуулан советскэ корабльнуудаар ерэһэн бүхы морягуудые халуу... амаршалаа. Һүүлээрнь адмирал ...тэв Латакиин мухафэзадай гу... натортай, мүн Латакиин сэр... округой болон Сириин далайн... гэй хүсэнүүдэй командалагш... уулзаһан байна.

Сентябриин 21-нэй, 22-ой, 2... үдэр советскэ морягууд Лата... айлшалба.

Советскэ офицернүүдэй Лат... городоор ябахадань, городой ... мянган ажалшад тэдэниие хаа... нагүй халуунаар амаршална. «... буудай үнэн сэхэ хани—Сове... Союз мандаха болтогой!» «Ба... габьяата Советскэ Арми, тэрэнэй ... лайн-сэрэгэй флот мандаха бо... гой!», «Советскэ Союз Сири хо... хани барисаан мандаха болтог... «Ородууд болон сириинхид... дүүнэр мүн!», «Империалист... долоо уулын саагуур тонилог... һэн уряа лозунгнуудые сугла... хүнүүд шангаар хашхаралдана.

Агуухэ Советскэ Союзда Сир... арадай инаг дуратай байһан... советскэ морягуудые халуунаар... таһан ушар эли тодоор харуул...

Урдань Гитлерэй генерал байһан Шпейдель Лондон ерээ

ЛОНДОН, сентябриин 23. (ТАСС). Урдань Гитлерэй генерал байһан, мүнөө Европын гол дундахи Хойто Атлантическа бүлэглэлэй ябаган сэрэгэй командалагша Шпейдель сентябриин 23-да Лондон ерээ. Энэ Шпейдель Англиин сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсээ хэхээ ерэбэ гэжэ мэдээсэгдэнэ. Баруун Германида байрлаһан Англиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоо тухай хэлсээнэй үедэ гол түлэб хөөрэлдөөн болохо гэжэ Англиин хэблэл мэдээсэнэ. Сэрэгэйнгээ тоое Англиин хороохо гэһэн һэдэлтыень Европодо байдаг НАТО-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно главнокомандалагша, Америкын генерал Норстэд буруушаана гэжэ «Йоркшир пост» газетэ мэдээсэнэ.

Шпейделиин Англи ерэһэн... Англиин олониитэ зэбүүрхэн ду... гутажа байна. Урдань сэрэг... байһан, мүнөө эб найрамдала... ла баримталагшадай хүдэлэ... хабаадагшад сентябриин 22-то ... резолюци абаа: «Дайнай үедэ ... золигой юу хэһыень бидэнэр ... мэдэнэбди. Тэрэнэй эндэ ер... ушар германска милитариз... усадхахын түлөө тэмсэлдэ ами... һаяа алдаһан сэрэгшэдэй ду... хаалые, мүн Англиин арадые ... бүүрхэмэ муухайгаар дорома... һон ябадал гэжэ тоолонобди».

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВ

Урагшагүй хулгайшад

★

(Арадай үльгэр)

★ ★

Урда сагта болоһон ушар. Зунай саг. Нэгэ бурят нютагта ехэ мэхэтэй, баригдадаггүй хулгайша хүн байһан юм гэдэг. Нэгэтэ тэрэ хүн һүхэ хутагаяа, мүн дээһэн аргамжаяа абаад, баруун нугада һуудаг айлайнгаа амба сарта һанаархан, бороотой харанхы һүни «айшалба» гэхэ. Тэрэ айлайнгаа гэр дээрэ һэмээхэнээр гараад, хүнүүдэйнь унтахые хүлеэжэ һууба ха.

Тэрэ сагынь «Бурят нютагта барастан аймагай зөөжэ» ерэһэн үе байба. Үбгэн барас мүнөөхи амба сарые мүн лэ мэдэхэ болонхой байгаа. Гэдэһэнэйнгээ үлдэхэдэ тэсэжэ ядаад, барас «баабай» баһал сарай «айлшан» боложо, айлай гэрэй хойнохи үхэрэй томог соо оробо. Тушаан болоходоо, гэр дээрэхи хүнэй хүл дорнь хэбтээд, мүн лэ айлай унтахые хүлеэжэ эхилбэ. Һүниин харанхы, бороогой түргэн хоёрһоо боложо, хоёр хулгайшан хоорондоо мэдэлсэбэгүй.

Зуһалангай гэр ехээр дуһаалаад, айл унтабагүй. Тиигэһээр байтар айлай хүгшэниинь гэрэй хойно юумын бии болоһые тухайлһан янзатай:

— Үбгэжөөл, гэрэймнай хойно юумэ бии болоо ха, барас бэшэ аа гү?—гэбэ.

—Барасшье барагтай юумэ бэзэ, энэ дуһаамнай ехэл аймшагтай болоод байна,— гээд үбгэниинь харюусаба.

Энэ хөөрэлдөөе дуулахадаа барасай зосоо уйтаран, айдаһаниинь хүрэжэ эхилбэ. «Дуһаа» гэжэ намһаа аймшагтай амитан энэ орондо бии юм байна. Тэрэнь эндэ намда дүтэхэнэ гээшэ ха. Бараг дээрээ ябаха болоо гээшэ гү гэхэ мэтээр барас бодобо.

Удангүй бороошье болижо, гэрэйнгээ дуһаалхаяа болиходо, айлшье унтаба хэбэртэй. Одоолшье сар тээшэ дабхиха сагай ерэхэдэ, гэр дээрэхи хулгайша хүн зэһэжэ, зэһэжэ доошоо һүршэбэ ха. Тиигэн гэхэдээ, нохой халхай үнөөхимнай барас дээрэ буужа, оёоргүй мэгдэһэндээ аргамжа һүхэ хоёроо орогүй шэдэжэрхёод, барасай үһэ дэлһэнһээ хоёр гараараа бүхэ гэгшээр бажуужа, барас «баабайнгаа» бахардажа бодолгоноор хүлнүүдээрээ гэдэһэн доогуурни тэртэдэн, лаб унаад һуушаба ха.

Айжа хэбтэһэн барас «дуһаа» гээшэтэйнь дайралдашаба хаб гээд, тархиингаа хазайһан тээшэ бүхы шадалаараа харайжа мэдэбэ. Тэрэ тойронойнгоо хада уулаар, шугы бургааһан, шэдхэ бүртаг соогууршье дүүрэн гүйһэн, бархирһан юм гэхэ. Абарха туһалха нэгэшье ан арьяатан байбагүй. Барасые бүхы шадалаараа бажуужа һуушаһан хулгайша хүн нэгэтэ «ами» ороходоо бүһэдөө һуйбадаһан томо матаар хутагаараа арай шамайхан хадхан гэхэдээ, барасай үбсүүнэй арһые хүү ерэжэрхибэ.

Хадхуулһан барас мэгдэжэ мэдээ табяад, харайн гэхэдээ, хажууда байһан хабсагай руу оро бодогүй урбалдашаба ха. Тиихэдэнь хулгайша хүншье тархяараа шулуу сохижо, татагана татаганаһаар үхэшэбэ.

Ой тайгын ан гүрөөлнүүд, шубуу шонхор, баабгайнуудшье тэдэ хоёрһоо айһан тэшхэһэндээ орони эрьюулжэ ошон ошоод, мэхэ ехэтэ үнэгэн эжыл гансааран таатай ушар хүлеэжэ, тэдэнэй хойноһоо һар һархан хатарһан байгаа.

Нилээд удаан сагай үнгэрһэн хойно, оборготошоһон барасай мэдээ ороод, орилжо ёоложо, гэншэжэ гэмэржэ хэбтэтэрнь, урин зулгыгаар шарбаганһан үнэгэн эжы хажуудань ерэбэ ха. Ядарһан барас болоһон ушарые бултыень хөөрэжэ;

—«Дуһаа» гээшэ хаанаб?—гээд асуухадань:

—Дуһаатнай үхөө һалаа, ошожо харыт. Тээ тэрэ хэбтэнэ. Одоол амбан сартаа ошоболтнай аюулгүй болоо, ябая. Шамдыт!—гэхэ мэтээр шашажа, үхэһэн хүн тээшэнь урда хүлөөрөө заасагаан, харата үнэгэн бүри ехээр нялтагаба, яаруулба ха.

Үбгэн барас үхэһэн хүн «Дуһаа» гээшые харахадаа, үнэгэнэй үгэдэ этигэжэ мэхэлэгдээд, тэрэ һүниндөө үнэгэнтэй хамта үнөөхи сартаа ошоһон юм гэлсэдэг.

Одоолшье хэрэг бүтэбэ хэбэртэй: Барасынь сарые алажа үргэлэнхэй, хоюулаа нэгэ ехэ хүнды жалгые үгсэжэ ябахадаа, үнэгэниинь өөдэ һөөргөө хараашалан, ехээр айһан маяг гаргажа, барасайнгаа урда хойно ороно.

—Барас баабай, түргэн ябыт. Хойномнай «Дуһаа» бии болоо хэбэртэй,—гэжэ ябажа хатарба ха. «Дуһаа» гэхыень дуулахадаа барасай зосоо заригад гээд:

—Дуһаашни үхөө һэмнай, юу хэлэнэш,—гэбэ.

—Үгы, тэдэтнай дууһахаар бэшэ олон юумэл. Зай, хүсэгдөө һалаабди,—гэхэтэй хамта, үнэгэнэй ёолоод, бархираад гүйшэхэдэнь, бахардаһан барас үргэлжэ ябаһан сараа хаяжархёод, һөөргөөшье харангүй гүйжэ арилһан юм гэдэг.

Үнэгэн эжы бэеынгээ бэрхэ сэсэндэ урмашан, сарай мяха садатараа эдижэ, хэсыжэ хэбтээд хүйһэндөө нёлбоһон, өөдөө хаража үбсүүндээ нёлбоһон юм гэлсэдэг.

Барас «баабай» бушуу яаралтайгаар, бүхы барасуудаа суглуулжа, буха ехэ суглаа хээд, дуһаагай аймшагтайе дүүрэн элидхэн Бурят орондо байжа бололгүй, үтэр түргэн ехэ номнол тараагаад, барастан аймагаа бултынь дахуулан, дулаанай орон зөөһэн юм гэлсэдэг. Тэрэшэлэн муухай заншалтай хулгайшанай хосорон һалахада, мяхаша барасууд мэтэ хулгайшад манай Бурят орондо баһал огтолон үгы болоһон удхатай.

Тиигэжэ муу мэхэтэй хулгайшанай үхэһые, мүн барастан аймагай зөөжэ арилһые үндэр наһатан—үбгэд, хүгшэд мүнөөшье болотороо хэлсэжэ һуугша даа.

Даба Доржиев бэшэбэ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0568. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1163.